

YOU↑THS
IN EU REGIONS

Western Macedonia ▀ GR

Κείμενο Θέσεων και Προτάσεων (Concept Note)

ΤΟΥ

1ου Συνεδρίου «Forum» Νεολαίας Δυτικής Μακεδονίας

**«Οι Νέοι στις Περιφέρειες της Ευρώπης – Μεταλιγνιτική Εποχή και
Ανάπτυξη - Διάλογος, Καινοτομία και Δράσεις»**

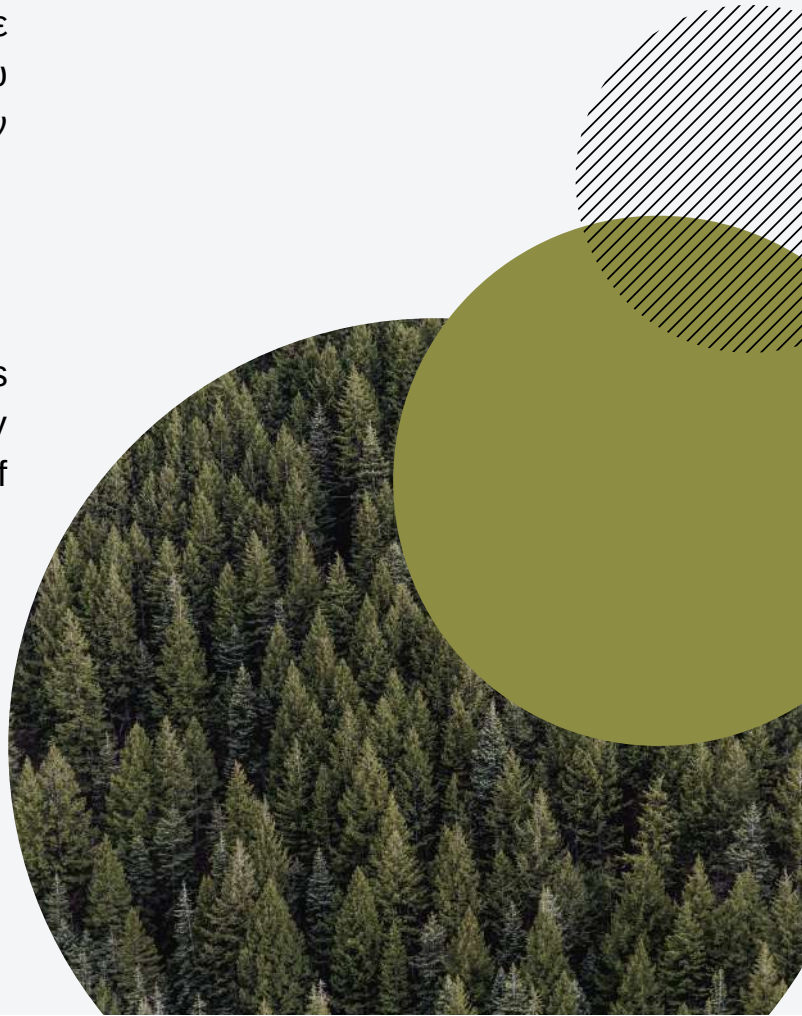
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2022

ΟΜΙΛΟΣ ΕΝΕΡΓΩΝ ΝΕΩΝ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (ΟΕΝΕΦ)

Σύμφωνα με το Ν.2121/93 (ΦΕΚ Α 25/04.03.1993) για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αναμετάδοση του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωση του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και των δημιουργών του.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced by any means, without the primer permission of the Association of Active Youths of Florina.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	04
2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	06
Α. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΛΙΓΝΙΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	06
Β. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	13
Γ. ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ.	24
Δ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΥΝΑΤΗ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	33
3. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	36
4. ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	38

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι νέοι και οι νέες της Δυτικής Μακεδονίας συμμετείχαν ενεργά στο 1ο Συνέδριο «Forum» Νεολαίας Δυτικής Μακεδονίας, με τίτλο: «Οι Νέοι στις Περιφέρειες της Ευρώπης – Μεταλιγνιτική Εποχή και Ανάπτυξη - Διάλογος, Καινοτομία και Δράσεις» (Erasmus+, Βασική Δράση 3 - ΚΑ3/ΒΔ3: Ενίσχυση σε θέματα μεταρρυθμίσεων πολιτικής). Το Συνέδριο διεξήχθη από 7 έως 9 Οκτωβρίου 2022, στη Φλώρινα, με φορέα υλοποίησης τον Όμιλο Ενεργών Νέων Φλώρινας (ΟΕΝΕΦ) - Europe Direct Δυτικής Μακεδονίας και συμμετείχαν σε αυτό παραπάνω από 140 νέοι και νέες από 16 έως 35 ετών που κατοικούν ή διαμένουν, εργάζονται, σπουδάζουν ή δραστηριοποιούνται στη Δυτική Μακεδονία.

Αναγνωρίζοντας ότι η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία αποτελεί ειλημμένη δέσμευση της χώρας μας, και βασίζεται στο γεγονός, ότι η κλιματική κρίση και οι επιπτώσεις της είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της ανθρωπότητας.

Κατανοώντας τη σημασία της υλοποίησης των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, καθώς και των 169 υποστόχων, που τους εξειδικεύουν, οι οποίοι αποτελούν την πυξίδα για ένα βιώσιμο, δίκαιο, υγιές περιβάλλον για τις μελλοντικές γενιές.

Δίνοντας έμφαση στη σημασία υλοποίησης του Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης 13, σχετικά με τη Δράση για το Κλίμα, και χαιρετίζοντας την αναγνώριση από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ του δικαιώματος σε ένα καθαρό, υγιές και βιώσιμο περιβάλλον (UN RES A/76/L.75).

Συνειδητοποιώντας τη σημασία τήρησης της δέσμευσης, που έχουν αναλάβει τα ανεπτυγμένα κράτη-μέλη της Σύμβασης - Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, καθώς και το σύνολο των δεσμεύσεων, που απορρέουν από τα διεθνή, περιφερειακά, υπερεθνικά, εθνικά και τοπικά κείμενα συμφωνιών που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Υπογραμμίζοντας την ανάγκη τήρησης και υλοποίησης των δεσμεύσεων, που έλαβαν τα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ, και οι οποίες αποτυπώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, που φιλοδοξεί ότι η Ευρώπη θα είναι η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050, καθώς και όλων των δράσεων, που υλοποιούν τις παραπάνω δεσμεύσεις, και που μέχρι σήμερα έχουν λάβει χώρα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Αναγνωρίζοντας ότι η υλοποίηση όλων αυτών των δεσμεύσεων συνεπάγεται δραστικές αλλαγές, όχι μόνο στην παραγωγή αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, αλλά και στον τρόπο που μετακινούμαστε, εργαζόμαστε και καταναλώνουμε, αλλά και στην οικονομία

των τοπικών κοινωνιών, οι οποίες εξαρτώνται εδώ και δεκαετίες από τον λιγνίτη.

Επισημαίνοντας, ότι οι νέοι και οι νέες, ενώ έχουμε διαμορφωμένη προοπτική για το μέλλον μας, ειδικά όταν αυτό αφορά σε μια διαδικασία όπως η Ενεργειακή και Αναπτυξιακή Μετάβαση, δεν συμπεριληφθήκαμε κατά τη διαδικασία σχεδιασμού του Σχεδίου Δίκαιης Μετάβασης, για μια σειρά από λόγους που έγκεινται και στην προσέγγιση σχετικά με την νεανική συμμετοχή και συμπερίληψη στη χάραξη πολιτικών. Παρ'όλα αυτά, πρόκειται να έχουμε φωνή κατά τη διαδικασία υλοποίησής της, μέσα από τον Όμιλο Ενεργών Νέων Φλώρινας, ο οποίος διεκδίκησε και συμμετέχει ενεργά με δικαίωμα ψήφου, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Δίκαιης και Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021 - 2027, του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Έχοντας συμμετάσχει με κείμενο θέσεων, ύστερα από την πρωτοβουλία του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και στο πλαίσιο της υλοποίησης του παρόντος προγράμματος, στη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης που ολοκληρώθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2020, και αφορούσε στη διαμόρφωση του Σχεδίου Δίκαιης και Αναπτυξιακής Μετάβασης (masterplan) των λιγνιτικών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης, οι βασικές αρχές του οποίου παρουσιάστηκαν το Σεπτέμβριο του 2022.

Αναγνωρίζοντας ότι η τοπική αυτοδιοίκηση, ως ο κοντινότερος φορέας της Πολιτείας για τους κατοίκους, οφείλει να αναλάβει μεγαλύτερο ρόλο τόσο για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, όσο και για τη σωστή ανακύκλωση των υλικών, αλλά και για την υλοποίηση των συναφών δράσεων, σε συνεργασία με τους φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών.

Επιθυμώντας να εργαστούμε και να παραμείνουμε στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, βλέποντας τον τόπο μας να ανθίζει και να ακμάζει, να μας προσφέρει ευκαιρίες εργασίας, συναφείς με το αντικείμενο των σπουδών μας, και να αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων της κοινωνίας μας και ύστερα από εμπειριστατωμένη έρευνα και σχετική διαβούλευση κατά τη διάρκεια των εργασιών του Συνεδρίου.

Καταλήγουμε στις παρακάτω θέσεις-προτάσεις, που αφορούν τόσο στο ζήτημα της απολιγνιτοποίησης και της δίκαιης μετάβασης, όσο και στο ζήτημα της ενεργής συμμετοχής των νέων στη χάραξη και υλοποίηση πολιτικής στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Επιπλέον, καταλήγουμε στη σύνταξη ενός κειμένου προτάσεων σχετικά με τις προτεραιότητες που θεωρούμε ότι πρέπει να έχει η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για τα επόμενα χρόνια, προκειμένου να εξελιχθεί σε μια Περιφέρεια ευκαιριών, εξωστρέφειας, ανάπτυξης και καινοτομίας. Τέλος, σημειώνουμε τους κοινωνικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και εκπαιδευτικούς παράγοντες που είναι καταλυτικοί ώστε να μπορούμε να παραμείνουμε στον τόπο μας και να δραστηριοποιηθούμε σε αυτόν.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. Ως προς το ζήτημα της απολιγνιτοποίησης

A.1. Θεωρούμε ότι υφίστανται εύλογες και κρίσιμες ανησυχίες για τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες συνέπειες της Αναπτυξιακής/Ενεργειακής Μετάβασης, καθώς και της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία, ιδίως όσον αφορά στην άμεση απώλεια θέσεων εργασίας, στις δυνατότητες της περιοχής και της χώρας στον τεχνικό/τεχνολογικό τομέα και το κόστος διαβίωσης.

Ωστόσο, τα πιθανά μακροπρόθεσμα οφέλη και οι δυνατότητες βελτίωσης της ποιότητας ζωής, αλλά και της ανάπτυξης νέων επαγγελματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και η εγκαθίδρυση παραγόντων καινοτομίας και αειφορίας στην Περιφέρεια, φαίνεται να γέρνουν την πλάστιγγα υπέρ των θετικών επιδράσεων της Μετάβασης.

Οι νέες και νέοι της Δυτικής Μακεδονίας, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν σχετικά με τη συμμετοχή μας στη διαδικασία της υλοποίησης της Μετάβασης, θεωρούμε ότι η Αναπτυξιακή/Ενεργειακή Μετάβαση που θα βιώσει η περιοχή μας, όπως έχει σχεδιαστεί, αποτελεί μια διαδικασία που εγείρει προκλήσεις, και φέρει κινδύνους, αλλά αποτελεί και μια ευκαιρία για ένα καλύτερο και πραγματικά βιώσιμο μέλλον για την περιοχή.

A.2. Εντοπίζουμε ως θετικά στοιχεία και ευκαιρίες που προκύπτουν από την απόφαση περί αποδέσμευσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα τα παρακάτω:

- Η προστασία του περιβάλλοντος και αποσυμφόρηση του τοπικού οικοσυστήματος από ρύπους, προερχόμενους από την ηλεκτροπαραγωγή από άνθρακα.
- Η βελτίωση ποιότητας ζωής των κατοίκων και θετική επίδραση στο προσδόκιμο όριο ζωής, λόγω βελτίωσης των περιβαλλοντικών παραγόντων, που ασκούν επιρροή στην ανθρώπινη υγεία.
- Τα τοπογραφικά/γεωμορφολογικά/κλιματικά της περιοχής, που ευνοούν τη μεγαλύτερη παραγωγή «πράσινης» ενέργειας από ΑΠΕ.

- Η έγκριση του πρώτου χρηματοδοτικού προγράμματος στήριξης - ανάπτυξης της δίκαιης μετάβασης, που αποτελεί ευκαιρία για την Περιφέρεια, καθώς υπάρχουν διαθέσιμοι χρηματικοί πόροι μεγάλης κλίμακας, στη βάση του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, οι οποίοι θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι θα απορροφηθούν ορθολογικά για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, είναι μια ευκαιρία η ύπαρξη όλων των χρηματοδοτικών εργαλείων, που μπορούν να υποστηρίξουν τη διαδικασία της μετάβασης και συγκεκριμένα, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, που συμπεριλαμβάνει το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (19,2 δισ. ευρώ, τα οποία υπολογίζεται να κινητοποιήσουν επενδύσεις ύψους περίπου 25.4 δισ. ευρώ), το Καθεστώς Δίκαιης Μετάβασης στο πλαίσιο InvestEU (που θα παρέχει δημοσιονομική εγγύηση του πλαισίου του προγράμματος, και αναμένεται να κινητοποιήσει επενδύσεις ύψους 10-15 δισ. ευρώ) και τη νέα δανειακή διευκόλυνση του δημοσίου τομέα (η οποία θα συνδυάσει επιχορηγήσεις ύψους 1,5 δισ. ευρώ, τα οποία αποτελούν κομμάτι του προϋπολογισμού της ΕΕ, με δάνεια αξίας 10 δισ. ευρώ από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων). Επιπλέον στο πλαίσιο εξέτασης των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων, εντοπίζονται και αυτά του Ταμείου Ανάκαμψης, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης, ενώ είναι κομβικός ο ρόλος των διάφορων προγραμμάτων ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και των εθνικών πόρων.
- Η ενίσχυση των επενδύσεων σε άλλες μορφές παραγωγής ενέργειας και η ανάδειξη της καινοτομίας στον χώρο της Ενέργειας, καθώς και η προώθηση της έρευνας για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.
- Οι περαιτέρω ευκαιρίες για ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, λόγω της απελευθέρωσης καλλιεργήσιμων εκτάσεων, από εκτάσεις που χρησιμοποιούνταν για την εξόρυξη λιγνίτη, αλλά και από εκτάσεις που καθίσταντο ακατάλληλες λόγω της εγγύτητας στα εργοστάσια της ΔΕΗ.
- Η ανάδειξη ευκαιριών απασχόλησης σε άλλους επαγγελματικούς τομείς, καθώς και η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου, αλλά και η κατάργηση της εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από τη ΔΕΗ, δύναται να δημιουργήσει χώρο για την ανάπτυξη νέων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή την επέκταση/ανανέωση ήδη υπάρχουσών. *Ενδεικτικά αναφέρονται:* Μηχανικοί και επαγγελματίες του χώρου των ΑΠΕ, νέα είδη καλλιεργητών ή εξέλιξη των παλαιών, ανάπτυξη επαγγελματιών νέων τεχνολογιών, κατασκευαστικός κλάδος, μεταφορές.
- Η αξιοποίηση των ήδη υπάρχουσών κοινωνικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών δομών ή/και εκσυγχρονισμός αυτών.
- Η ευκαιρία αλλαγής του παραγωγικού μοντέλου της Περιφέρειας, με έμφαση στην κυκλική οικονομία, στη βάση του μοντέλου «reuse - recycle - reduce».
- Η αναβάθμιση της Περιφέρειας σε ενεργειακό κόμβο «πράσινης» ενέργειας, μέσω της ανάπτυξης ΑΠΕ, και των επενδύσεων μεγάλης κλίμακας σε υδρογόνο.

A.3. Εντοπίζουμε ορισμένες προκλήσεις και ζητήματα προς επίλυση, που προκύπτουν από τη διαδικασία υλοποίησης της αποδέσμευσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν, κατά τη διαδικασία υλοποίησης του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, και τίθενται παρακάτω:

- **Απώλεια θέσεων εργασίας (πάνω από 12.000) ή μεταβολή της κύριας επαγγελματικής δραστηριότητας, τόσο των εργαζομένων στις μονάδες παραγωγής, όσο και των εργαζομένων σε εξαρτώμενες επιχειρήσεις ή συναφείς με τη λιγνιτική δραστηριότητα φορείς, λόγω της παύσης της λειτουργίας των μονάδων παραγωγής ενέργειας σε αυτά, όσο και των εργαζομένων σε εξαρτώμενες επιχειρήσεις και φορείς.**

Προτείνεται, η πρόβλεψη για χορήγηση αποκαταστάσεων/αποζημιώσεων προς τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες, που δραστηριοποιούνταν επαγγελματικά στις λιγνιτικές δραστηριότητες ή δορυφορικά, γύρω από την εξόρυξη λιγνίτη.

Επιπλέον προτείνεται, η πρόβλεψη και υλοποίηση στοχευμένων προγραμμάτων κατάρτισης ή επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, που καλείται να μεταβάλλει την κύρια επαγγελματική του δραστηριότητα και να απασχοληθεί σε συναφή δραστηριότητα, με την ταυτόχρονη σύνδεση τους με την αγορά εργασίας, ώστε να διασφαλιστεί η απορρόφησή τους με ειδικές ποσοστώσεις που διασφαλίζουν την πρόσβασή τους σε αυτή.

- **Δυσκολία άμεσης αποκατάστασης/απορρόφησης του εργατικού δυναμικού, λόγω ηλικιακού προφίλ των ήδη εργαζομένων στα εργοστάσια.**

Προτείνεται η συντονισμένη προσπάθεια σχεδιασμού κινήτρων, για την προσέλκυση νέων επενδύσεων μεγάλης κλίμακας και μακροπρόθεσμης εμβέλειας με τοπική προστιθέμενη αξία, προκειμένου να μην είναι αισθητή η απώλεια συναφών θέσεων εργασίας, ώστε να είναι δυνατή η απασχόληση των εργαζομένων.

Ως προς τη δυσκολία άμεσης αποκατάστασης/απορρόφησης του εργασιακού δυναμικού στη βάση του ηλικιακού προφίλ τους, **προτείνεται** η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων διά βίου μάθησης και κατάρτισης, και η εύρεση νέων θέσεων εργασίας με στοχευμένα target group, στη βάση μιας ορθολογικής ποσόστωσης

- **Δυσκολία αντιμετώπισης/διαχείρισης φαινομένων «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain) και προσέλκυσης των νέων επιστημόνων, ώστε να δραστηριοποιηθούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.**

Προτείνεται η συντονισμένη και πολυεπίπεδη αναβάθμιση του μοντέλου προσέγγισης για την αντιμετώπιση του φαινομένου, και η θέση τριών στόχων που συνδέονται αλληλένδετα μεταξύ τους:

- A. Επιστροφή του ανθρώπινου δυναμικού (brain regain),**
- B. Ανάσχεση των μαζικών εκροών (brain retain), και**
- Γ. Διασύνδεση των Ελλήνων του εξωτερικού με την εγχώρια επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα (brain circulation).[1]**

Είναι απαραίτητη, προς την κατεύθυνση αυτή η μέριμνα για τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, ώστε να υιοθετηθούν από κοινού οι παραπάνω στόχοι. Στη δέσμη μέτρων του Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων για το brain drain, που τέθηκε στη διάθεση του δημοσίου διαλόγου το 2020, περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων ένα εξειδικευμένο Σχέδιο Δράσης 5 Πυλώνων, μέσω του οποίου προτείνονται εξειδικευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Ενδεικτικά αναφέρονται οι οριζόντιες δράσεις για τη διακράτηση και την παρακίνηση επιστροφής, η άρση της υπερφορολόγησης της παραγωγικής εργασίας, η μείωση του υψηλού μη μισθολογικού κόστους αυτής, η πρωτοβουλία για ειδικά προγράμματα έμμισθης απασχόλησης με μειωμένες απαιτήσεις προϋπηρεσίας για νέους επιστήμονες, η περαιτέρω ενίσχυση και οικονομική ή κάθε άλλη απαιτούμενη υποστήριξη φορέων, όπως το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ), που μέσω υποτροφιών και επιχορηγήσεων προωθούν την ερευνητική και επιστημονική δραστηριότητα των νέων επιστημόνων, η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού παρακολούθησης και σχεδιασμού πολιτικών για την αντιμετώπιση του brain drain. Θα πρέπει στο πλαίσιο αυτό, να δοθεί έμφαση στην Δυτική Μακεδονία, η οποία παρά τα φαινόμενα brain drain, είναι η Περιφέρεια με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας των νέων στην ΕΕ.

- **Μετεγκατάσταση των κατοίκων της Ακρινής της ΠΕ Κοζάνης, Αναργύρων, Αχλάδας και Βαλτόνερων ΠΕ Φλώρινας, καθώς οι οικισμοί αυτοί γειτνιάζουν με ορυχεία και με εδάφη που διαθέτουν λιγνιτοφόρα κοιτάσματα και με χώρους εκτεταμένων αποθέσεων.**

Προτείνεται η άμεση, αποτελεσματική και δίκαιη υλοποίηση της διαδικασίας της μετεγκατάστασης, η οποία συντελείται τόσο για λόγους δημόσιας ωφέλειας όσο και χάριν της προστασίας της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Επιπλέον, προτείνεται η άμεση υλοποίηση των προβλέψεων του ΣΔΑΜ σχετικά με τα κίνητρα που θα παρασχεθούν στους κατοίκους των οικισμών αυτών, όπως είναι η επιδότηση στέγης, και οι μειωμένοι συντελεστές φόρου εισοδήματος.

- **Αβεβαιότητα σχετικά με την αποκατάσταση των επηρεαζόμενων εδαφών.**

Προτείνεται η σύνταξη ενός πλήρους σχεδίου αποκατάστασης, βασισμένου σε επιστημονικές μεθόδους και απόδοση των εδαφών στις τοπικές κοινωνίες, κατά προτεραιότητα, μετά από διαβούλευση, προς την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή τους.

- **Ελλιπής τεχνογνωσία για την ανάπτυξη και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και τεχνικών παραγωγής ενέργειας.**

Προτείνεται η σταθερή και επαναλαμβανόμενη ανά τακτά χρονικά διαστήματα υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και προγραμμάτων, με γνώμονα τη δια βίου εκπαίδευση των νέων εργαζομένων, καθώς και των εργαζομένων που αναγκάζονται να μεταβάλλουν την κύρια επαγγελματική τους δραστηριότητα, λόγω της διαδικασίας της παύσης της λιγνιτικής δραστηριότητας. Τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων, τη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας και τη διασφάλιση της ποιότητας των προσφερόμενων διδακτικών ενοτήτων, καθώς και να σχεδιάζονται με γνώμονα στην κοινωνική συμπερίληψη.

Προτείνεται, επίσης, η περαιτέρω διεύρυνση της «Ελληνικής Συμμαχίας για τις ψηφιακές δεξιότητες και την απασχόληση», η οποία συντονίζεται από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και στην οποία συμμετέχουν φορείς από όλο το φάσμα φορέων της κοινωνικής πραγματικότητας. Είναι απαραίτητη η ενίσχυση των δράσεων, που απευθύνονται προς τη Δυτική Μακεδονία, και η κατάλληλη διαμόρφωσή τους με γνώμονα τις ανάγκες του δυναμικού της περιοχής για τη μείωση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού.

Τέλος, προτείνεται η σύναψη ενός δικτύου διαμόρφωσης πολυεπίπεδων συνεργασιών με επιχειρηματικούς ή/και εκπαιδευτικούς φορείς, που δραστηριοποιούνται στον τεχνολογικό τομέα, με σκοπό την ανταλλαγή καλών πρακτικών, την προσφορά τεχνογνωσίας, καθώς και την τεχνολογική υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των υπαρχόντων υποδομών.

- **Αυξημένο κόστος διαβίωσης, καθώς επηρεάζονται περιοχές, που είχαν πρόσβαση στην τηλεθέρμανση, και για τις οποίες θα αυξηθεί το κόστος θέρμανσης, λόγω και των μεσοπρόθεσμων αυξήσεων του κόστους ενέργειας γενικότερα, καθώς και αυξημένο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και απώλεια ποσοστού ΑΕΠ της περιοχής.**

Προτείνεται η εξασφάλιση της σταδιακής μετάβασης στο νέο μοντέλο, και ολοκλήρωσής της, μόνο όταν καλύπτονται πλήρως οι υπάρχουσες ανάγκες σε αυτό, χωρίς αυξημένα κόστη για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Επιπλέον, προτείνεται η ενίσχυση της συμμετοχής των ενεργειακών κοινοτήτων κοινωφελούς σκοπού και των ενεργειακών κοινοτήτων πολιτών, κατά προτεραιότητα στη διαδικασία υλοποίησης της μετάβασης και η πρωτοβουλία για την πραγματοποίηση μικρών έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Επιπρόσθετα, είναι αναγκαία η εξεύρεση ηλεκτρικού χώρου φωτοβολταϊκών για αγρότες, φωτοβολταϊκών στέγης (οικιακά), φωτοβολταϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δεδομένου ότι τα μικρά έργα ΑΠΕ που ευνοούν την τοπική κοινωνία, την ομαλή λειτουργία της τηλεθέρμανσης. Παράλληλα, όπου γίνονται μεγάλα έργα ΑΠΕ, προτείνεται η πρόβλεψη αποκατάστασης και γενναίας ανταπόδοσης στις τοπικές κοινωνίες που επηρεάζονται.

Μια ακόμη πρότασή μας είναι η μέριμνα για γενναία επιδότηση των λιγνιτικών περιοχών μέσω του μεριδίου δημοπράτησης CO₂, και συγκεκριμένα ο υπερδιπλασιασμός του ποσοστού που δικαιούται η Δυτική Μακεδονία.

- **Ύπαρξη ανασφάλειας για το αν θα είναι επαρκής η ενέργεια για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών, κατά το μεταβατικό στάδιο της υλοποίησης του Σχεδίου, αλλά και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.**

Προτείνεται σε πρώτο στάδιο η αποτελεσματικότερη ενημέρωση των πολιτών και η διαφάνεια σχετικά με την τήρηση της διαδικασίας κάλυψης των ενεργειακών αναγκών, με έμφαση στις υπό μετάβαση πόλεις που επηρεάζονται, και συγκεκριμένα με έμφαση στην Κοζάνη, στην Πτολεμαΐδα, στη Φλώρινα και στο Αμύνταιο. Επιπλέον, είναι αναγκαία η διαβεβαίωση για την αδιατάρακτη λειτουργία της τηλεθέρμανσης και η εφαρμογή της κεντρικής ιδέας της διασύνδεσης των σημείων παραγωγής ενέργειας με όλα τα σημεία κατανάλωσης.

Σε δεύτερο στάδιο, προτείνεται ο συνεχής επαναπροσδιορισμός και συντονισμένος σχεδιασμός του μακροπρόθεσμου πλάνου κάλυψης των ενεργειακών αναγκών των υπό μετάβαση πόλεων, και η λεπτομερής διαμόρφωσή του με τη συμμετοχή των φορέων της τοπικής κοινωνίας της εκάστοτε πόλης, και η δημοσίευση του σχεδιασμού αυτού με εύληπτο τρόπο προς ενημέρωση του κοινού.

- **Αβεβαιότητα σχετικά με το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της κατασκευής των νέων μέσων παραγωγής ενέργειας.**

Προτείνεται η κατάρτιση και επικύρωση Ειδικού Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, καθώς και η χωροθέτηση με σεβασμό στους βιοτόπους, τις Προστατευόμενες Περιοχές και τις προσβάσεις της πανίδας της περιοχής.

- **Αβεβαιότητα σχετικά με την ανάπτυξη και τον τρόπο λειτουργίας των Ενεργειακών Κοινοτήτων, που έχουν ήδη συσταθεί στην περιοχή και δεν έχουν λάβει αδειοδότηση για σύνδεση με τον ΔΕΔΔΗΕ, εξαιτίας της ανεπάρκειας ηλεκτρικού χώρου ή προτεραιότητας σε έργα μεγάλων επενδύσεων.**

Προτείνεται η κατά προτεραιότητα έγκριση έργων των Ενεργειακών Κοινοτήτων της περιοχής της Δυτικής Μακεδονίας (Δήμων, Κοινοτήτων, ομάδων πολιτών και οργανισμών/οργανώσεων), η δέσμευση και απόδοση ηλεκτρικού χώρου, ώστε αυτές να αποτελέσουν ουσιαστικό όχημα της μετάβασης και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

B. Ως προς το ζήτημα της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία της δίκαιης μετάβασης

B.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις για τη συμπερίληψη των νέων στις πολιτικές της Ελλάδας και της ΕΕ.

Η έννοια και η ουσία της συμμετοχής των νέων και της συμπερίληψής τους σε επίπεδο διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων, ως μέλη της Κοινωνίας των Πολιτών και όχι απαραίτητα ως αιρετοί, δεν αναγνωρίζει έναν οικουμενικά αποδεκτό ορισμό. Είναι συχνά περίπλοκο να αξιολογηθεί συνολικά το επίπεδο και η ένταση της συμμετοχής των νέων σε έναν συγκεκριμένο τομέα, αλλά με βεβαιότητα μπορεί να ειπωθεί ότι η τρέχουσα ένταση της εμπλοκής είναι ανεπαρκής. Το 1997, ο κοινωνιολόγος Roger Hart έγραψε ένα βιβλίο για τη UNICEF [2] στο οποίο κωδικοποίησε ορισμένες οδηγίες για τη συνεργασία μεταξύ νέων και ενηλίκων στην ανάπτυξη της κοινωνίας και την περιβαλλοντική φροντίδα.

Ο Hart εισήγαγε την έννοια της «Σκάλας Συμμετοχής των Νέων», στα επίπεδα της οποίας σκιαγραφούνται οκτώ διαφορετικά στάδια/μορφές συμμετοχής των νέων πολιτών και αλληλεπίδρασης τους με τους «ενήλικες». Η κωδικοποίηση αυτή αξιοποιείται από τις νεανικές πρωτοβουλίες και από τις εθνικές αρχές κρατών για τη θεωρητική πλαισίωση της έννοιας της νεανικής συμμετοχής [3]. Θεωρούμε χρήσιμη αυτή την καταγραφή, δεδομένου ότι αναδεικνύει την κατάσταση της αλληλεπίδρασης των νέων στην κοινωνία, καθώς και σκιαγραφεί χαρακτηριστικά κάθε επίπεδο συμμετοχής και εμπλοκής, καθώς και τη σχέση των δρώντων σε αυτό. Επιπλέον, μπορούμε να εντοπίσουμε με βάση την παρακάτω εικόνα και το επίπεδο της δικής μας συμμετοχής στην χάραξη και διαμόρφωση πολιτικής και της προσέγγισης των αρχών σε σχέση με αυτή.

RUNG 8 - Youth initiated shared decisions with adults: Youth-led activities, in which decision making is shared between youth and adults working as equal partners

RUNG 7 - Youth initiated and directed: Youth-led activities with little input from adults

RUNG 6 - Adult initiated shared decisions with youth: Adult-led activities, in which decision making is shared with youth.

RUNG 5 - Consulted and informed: Adult-led activities, in which youth are consulted and informed about how their input will be used and the outcomes of adult decisions.

RUNG 4 - Assigned, but informed: Adult-led activities, in which youth understand purpose, decision-making process and have a role.

RUNG 3 - Tokenism: Adult-led activities, in which youth may be consulted with minimal opportunities for feedback.

RUNG 2 - Decoration: Adult-led activities, in which youth understand purpose, but have no input in how they are planned.

RUNG 1 - Manipulation: Adult-led activities, in which youth do as directed without understanding of the purpose for the activities.

Από τη σκοπιά των διεθνών δεσμεύσεων, η συμμετοχή των νέων στη χάραξη πολιτικής βασίζεται καταρχάς στη Διεθνή Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1989 [4]. Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση το 1993 και από το 2001 υποβάλλει την προβλεπόμενη στη Σύμβαση Περιοδική Έκθεση για την εφαρμογή της Σύμβασης. Στο άρθρο 12 της Σύμβασης ρητά ορίζεται το δικαίωμα των παιδιών και των νέων να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους όταν πρόκειται να ληφθούν αποφάσεις που τους αφορούν.

Από τη σκοπιά του ευρωπαϊκού δικαίου, η νεολαία αποτελεί τομέα εθνικής πολιτικής, συνεπώς, η ΕΕ δύναται να έχει υποστηρικτικό ρόλο ως προς το πλαίσιο αυτό, και δεν είναι δυνατή η νομοθετική εναρμόνιση μεταξύ των κρατών μελών. Παρόλα αυτά, η δράση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στο πλαίσιο αυτό είναι πλούσια και έχει ως βάση τα άρθρα 165 και 166 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ [5].

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο της ΕΕ μπορεί να εγκρίνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη βάσει των προτάσεων της Επιτροπής για ζητήματα που αφορούν στη νεολαία. Η ΕΕ έχει υιοθετήσει διάφορες πολιτικές, μέσω συγκεκριμένων προγραμμάτων και κατευθύνσεων, που επιδιώκουν να προσφέρουν στους νέους και στις νέες περισσότερες και ίσες ευκαιρίες στους τομείς της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας, καθώς και τη δυνατότητα να συμμετέχουν πλήρως σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Μεταξύ άλλων, είναι σημαντική ιδιαίτερα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η συμμετοχή των νέων στην Κοινωνία των Πολιτών, στο δημοκρατικό διάλογο και βίο [6]. Στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Νεολαία [7], που διαμορφώνεται στο πλαίσιο της συνεργασίας των κρατών στον τομέα της πολιτικής της ΕΕ για τη νεολαία για την περίοδο 2019-2027, με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου της ΕΕ της 26ης Νοεμβρίου 2018 [8], ρητά αναφέρεται ότι η ενσωμάτωση της προοπτικής της νεολαίας στις πολιτικές της ΕΕ αποτελεί προτεραιότητα, και συστήνεται στα κράτη μέλη και τις επιμέρους εθνικές αρχές να υιοθετούν στο πλαίσιο της καλόπιστης συνεργασίας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, πολιτικές συμπερίληψης και ενσωμάτωσης αυτής της προοπτικής στις πολιτικές τους. Επιπλέον, ρητά αναγνωρίζεται στην Στρατηγική η ουσιώδης σημασία που έχουν τα συμβούλια νέων, καθώς και η κομβική σημασία, που έχει η θετική αναγνώριση της δημιουργίας τέτοιων συμβουλίων, ή η έμπρακτη υποστήριξη των όσων δημιουργούνται, ύστερα από πρωτοβουλία των ίδιων των νέων, από τις τοπικές ή εθνικές αρχές των κρατών μελών.

Σε εθνικό επίπεδο, η «Εθνική Στρατηγική για τη Νεολαία (2017-2027) - Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων» [9] αποτελεί το κείμενο που προσδιορίζει τις αρχές και τους στόχους για τους νέους και τις νέες στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τους σύγχρονους μετασχηματισμούς της νεολαίας και τις κοινωνιολογικές, οικονομικές και πολιτιστικές διαστάσεις τους, ενώ καθορίζει τις διαδικασίες που διασφαλίζουν την ενεργή συμμετοχή των νέων στη χάραξη πολιτικής.

Ενώ το θεωρητικό πλαίσιο ενδυνάμωσης και συμμετοχής είναι πλούσιο, και η συμμετοχή των νέων είναι έντονη στα προγράμματα ενδυνάμωσης της ΕΕ (Erasmus+, European Solidarity Corps κλπ), και δεδομένης της πολύτιμης ενασχόλησης του Ιδρύματος Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης προς την κατεύθυνση της παροχής των ευκαιριών αυτών, οι νέοι και οι νέες στην Ελλάδα εξακολουθούν να μη συμμετέχουν στο δημοκρατικό διάλογο και στη χάραξη πολιτικής συντονισμένα ή θεσμικά, παρά μόνο ύστερα από δική τους προσωπική ή ομαδική πρωτοβουλία και εξατομικευμένη ενασχόληση. Αυτό το κενό συμμετοχής καλύπτεται από πλευράς της ίδιας της Κοινωνίας των Πολιτών μέσω των Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών ή σωματείων νέων, που έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητας την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στο δημόσιο διάλογο, την αναβάθμιση της συνεισφοράς τους στα κοινά και της διαμόρφωσης του πολιτικού, κοινωνικού, πολιτισμικού και περιβαλλοντικού χώρου, μέσα από τη δική τους προοπτική και δραστηριοποίηση. Ακόμη και τα forum που διοργανώνονται στο πλαίσιο αυτό, όπως το παρόν Forum, είναι κρίσιμα για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στη δημοκρατική διαδικασία, στο δημόσιο διάλογο και στην κοινωνική πραγματικότητα. Η ίδια η ουσία της έγκρισης ενός προγράμματος εντός της Βασικής Δράσης 3 (Key Action 3) [10] ενισχύει την υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων της δημόσιας πολιτικής των κρατών μελών. Το 1ο Forum Νεολαίας Δυτικής Μακεδονίας, που πραγματοποιήθηκε με την πρωτοβουλία του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και του Europe Direct Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί ένα τέτοιο εγκεκριμένο πρόγραμμα προώθησης του Δομημένου Διαλόγου για τη Νεολαία.

B.2. Η αναγνώριση της σημασίας της συμπερίληψης των νέων στη διαδικασία υλοποίησης της δίκαιης μετάβασης.

Το ζήτημα της απολιγνιτοποίησης και της πραγματοποίησης της Δίκαιης Μετάβασης είναι για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, αλλά και για ολόκληρη τη χώρα, ένας σταθμός-κλειδί για την πορεία μας. Η ίδια η έκβαση της υλοποίησής της θα καθορίσει το μέλλον μας. Εντοπίζοντας το κενό της συμμετοχής μας στο πεδίο της χάραξης και του σχεδιασμού αυτού, είμαστε αισιόδοξες και αισιόδοξοι για τη συνέχεια, βασιζόμενες και βασιζόμενοι στο αποτέλεσμα της συμμετοχής της πλειονότητας των τοπικών και εθνικών φορέων στο συνέδριό μας, και στη συνακόλουθη δέσμευσή τους να εργαστούν με γνώμονα την συμπερίληψή μας στη διαδικασία υλοποίησης της μετάβασης, που θα βιώσει η Περιφέρειά μας και η χώρα βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Η συμμετοχή των νέων στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης δεν παραμένει ένα ευχολόγιο, χωρίς απτά αποτελέσματα. Σε πλήθος υπό μετάβαση περιοχών στα κράτη Ευρώπης, η συμμετοχή των νέων στη διαδικασία της μετάβασης αποτέλεσε τον κινητήριο μοχλό της καινοτομίας, την πεμπτουσία της έμπνευσης και του οράματος για το μέλλον της υπό μετάβαση περιοχής, και ήταν ένας από τους όρους επιτυχίας της ομαλής υλοποίησης της μετάβασης [11].

Η σχετική Κοινή Έκθεση της Generation Climate Europe, που δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2022, και αφορά στην καταγραφή και επισκόπηση των εργασιών παρακολούθησης της υλοποίησης της πολιτικής δέσμευσης για συμμετοχή των νέων στη διαδικασία υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί μια πυξίδα για την κατανόηση της σημασίας αυτής της συμπερίληψης. Μέσα από την Έκθεση προκύπτει η ανάδειξη των καλών πρακτικών που έχουν εφαρμοστεί μέχρι στιγμής, ύστερα από μια συγκριτική επισκόπηση της κατάστασης σε δεκαπέντε (15) κράτη μέλη της ΕΕ, μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα [12].

Στην Έκθεση καταγράφονται οι ενέργειες του ΟΕΝΕΦ και του Europe Direct Δυτικής Μακεδονίας προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της νεανικής παρουσίας στην διαδικασία των συζητήσεων σχετικά με τη Μετάβαση, οι επαφές με το Υπουργείο Ανάπτυξης και ο θετικός αντίκτυπος της τακτικής αλληλεπίδρασης των νέων με το αυτό, η υποβολή του κειμένου προτάσεων μας στην διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης, καθώς και η συνάντηση ομάδας νέων μελών του ΟΕΝΕΦ από την Δυτική Μακεδονία με την Επίτροπο για τη Συνοχή και τις Μεταρρυθμίσεις κ. Elisa Ferreira, κατά τη διάρκεια της οποίας, και με την παρουσία του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας, κ. Γιώργου Κασαπίδη, συζητήθηκε μεταξύ άλλων το ζήτημα της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των προτάσεων που αφορούν στο μέλλον τους, και η κατάσταση της θεσμικής αναγνώρισης του χώρου από τον οποίο θα συμβεί αυτό.

Συνάντηση του ΟΕΝΕΦ και νέων από τη Δυτική Μακεδονία με την Επίτροπο κ. Elisa Ferreira

Τέλος, καταγράφεται το γεγονός ότι η επαφή με τις τοπικές αρχές παραμένει ενεργή, δεν απευθύνεται όμως ακόμη σε μεγάλο αριθμό νέων συμμετεχόντων. Σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βίωσαν τη διαδικασία της μετάβασης, οι τοπικές αρχές αποτέλεσαν οι ίδιες το πεδίο πρωτοβουλίας για τη δημιουργία χώρου στους νέους να αλληλεπιδράσουν, να προβληματιστούν, να εκφράσουν τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους, και να συμμετέχουν ενεργά τις προτάσεις τους, οι οποίες θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη.

Αξίζει να σημειωθεί με αφορμή τα παραπάνω, ότι η νεανική συμμετοχή πανευρωπαϊκά και σε επίπεδο οργανισμών της Κοινωνίας των Πολιτών είναι μια αξιόπαινη προσπάθεια και ένα επιτυχημένο παράδειγμα αλληλεπίδρασης, ειδικά σε σχέση με τις δραστηριότητες που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος, στην κλιματική κρίση και την ενέργεια.

Συγκεκριμένα, το Generation Climate Europe (GCE) [13] αποτελεί το δίκτυο 381 οργανισμών νεολαίας σε 46 κράτη της Ευρώπης, για την προώθηση των ζητημάτων κλιματικής αλλαγής σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μια ακόμη σημαντική πρωτοβουλία προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί το European Youth Energy Network (EYEN) [14], μια ομοσπονδία εκπροσώπησης των οργανισμών νεολαίας, που αναπτύσσουν δραστηριότητες συναφείς με την ενέργεια σε όλη την Ευρώπη. Τέλος, το YES Europe [15] αποτελεί το ευρωπαϊκό δίκτυο περιβαλλοντικών - εθνικών και περιφερειακών - μη κερδοσκοπικών οργανώσεων νεολαίας, που υποστηρίζουν τις νεανικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενεργειακή μετάβαση και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τα τρία παραπάνω παραδείγματα αποδεικνύουν τη σημασία της δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών σε σχέση με το περιβάλλον και την ενέργεια.

Έχοντας ως πυξίδα και τις παρατηρήσεις της Ενότητας Β.1. σχετικά με την σημασία της θεσμικής αναγνώρισης της συμμετοχής των νέων στο επίπεδο διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων, καθώς και χάραξης πολιτικής για το μέλλον, που τους αφορά, αλλά και τα παραπάνω, καθώς και βιώνοντας την κατάσταση της νεανικής συμμετοχής στη χώρα μας, υιοθετούμε πλήρως τα ευρήματα της έρευνας του Green Tank, μέρος της οποίας παραθέτουμε παρακάτω: «Η συμμετοχή των νέων στη Δίκαιη Μετάβαση [16] αποτελεί ζητούμενο, όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για τις ευρωπαϊκές λιγνιτικές περιοχές. Είναι γνωστό ότι ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφήνει μια διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη της ΕΕ να συμπεριλάβουν τη νεολαία στο μηχανισμό διακυβέρνησης. Μάλιστα η Επιτροπή στο Έγγραφο Εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) που δημοσιεύτηκε τον Σεπτέμβριο του 2019 [17] ως οδηγός για την κατάρτιση των ΕΣΔΙΜ, υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα της συμμετοχής των νέων στη διακυβέρνηση της Δίκαιης Μετάβασης. Ειδικότερα, αναφέρει ότι «είναι σημαντικό οι νέοι να συμμετέχουν ενεργά στη διακυβέρνηση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ). Μια ανθεκτική σε βάθος χρόνου οικονομία δεν μπορεί να οικοδομηθεί χωρίς τη συμμετοχή εκείνων που θα ζήσουν στο μέλλον και θα το διαμορφώσουν».

Τον Ιανουάριο του 2021, η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής (DG REGIO) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημοσίευσε ένα κείμενο «εργαλείων» για τη συμμετοχή των νέων στη Δίκαιη Μετάβαση [18] το οποίο οι νέοι μπορούν να αξιοποιήσουν για να συμπεριληφθούν στη διαδικασία Δίκαιης Μετάβασης, και για να ενταχθούν στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, δεδομένου ότι το μέλλον της μετάβασης είναι στα χέρια τους. Το κείμενο αυτό είναι ένας ολιστικός οδηγός, όπου παρουσιάζονται μέθοδοι συμμετοχής των νέων σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και καταλήγει σε συγκεκριμένες συστάσεις-προτάσεις, καταγράφοντας και καλές πρακτικές από ευρωπαϊκές χώρες για τη συμμετοχή των νέων σε πρωτοβουλίες που αφορούν γενικώς στο περιβάλλον, στην ενέργεια και στο κλίμα. Ειδικότερα, επικεντρώνεται και στις αποφάσεις που μπορούν να λάβουν οι αρχές των κρατών μελών, ώστε να διασφαλίσουν την αποτελεσματική συμμετοχή της νεολαίας.

Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει προς τις αρχές των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τη νεολαία ως εξαρχής ισότιμο συνομιλητή τους, προκειμένου η τελευταία να συμπεριληφθεί στη μετάβαση με ξεκάθαρους στόχους και συγκεκριμένο σκοπό. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό οι κανόνες συμμετοχής και συμπερίληψης να συνδιαμορφώνονται με τους εκπροσώπους των νέων και τους οργανισμούς νεολαίας. Για τη διασφάλιση της μέγιστης συμμετοχής των νέων η Επιτροπή προτρέπει τα κράτη να αξιοποιήσουν όλα τα μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης, ενώ εστιάζει στην ανάγκη οικοδόμησης σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των τοπικών δρώντων και της νεολαίας. Τονίζεται επίσης η ανάγκη συμμετοχής των νέων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της μετάβασης (σχεδιασμός, υλοποίηση, παρακολούθηση) καθώς και ο ενεργός ρόλος τους μέσα από διαβουλεύσεις αλλά και δραστηριότητες. Η νεολαία δεν είναι ομοιογενής και για τον λόγο αυτό προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην προσέγγιση και υποστήριξη των περισσότερο απομονωμένων ή περιθωριοποιημένων νέων, καθώς και εκείνων που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο τρόπος επικοινωνίας της νέας κατάστασης που επιφέρει η μετάβαση θα πρέπει να προσαρμόζεται στον τρόπο και τις ανάγκες της νεολαίας.

Στο πλαίσιο της διαγενεακής δικαιοσύνης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των γενεών, και στο πλαίσιο της υλοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, που υιοθετήθηκαν ακριβώς για έναν δικαιότερο, βιώσιμο και υγιές κόσμο, που θα παραδώσουμε στις μελλοντικές γενιές, οφείλουμε να συνεργαστούμε άνθρωποι από κάθε επίπεδο και κάθε θεσμικό ή κοινωνικό υπόβαθρο, με γνώμονα την καλύτερη δυνατή διαχείριση της διαδικασίας της μετάβασης.

«Επιπρόσθετα, το στάδιο της παρακολούθησης της υλοποίησης είναι κι αυτό εξίσου σημαντικό, και για αυτό προτείνονται διαδικασίες παρακολούθησης, ώστε οι νέοι να γνωρίζουν τον αντίκτυπο των παρεμβάσεών τους, καθώς και το αν οι προτάσεις τους υιοθετήθηκαν ή όχι, και σε ποιό βαθμό. Στόχος είναι η συνεχής συμμετοχή τους, ώστε να διασφαλίζεται η εμπλοκή τους στη διαδικασία της μετάβασης σε βάθος χρόνου. Μάλιστα στις καλές πρακτικές ενεργοποίησης της νεολαίας που καταγράφονται στην εργαλειοθήκη, αναδεικνύονται πολλοί τύποι εμπλοκής/συμμετοχής, όπως ο δομημένος διάλογος, τα συμβούλια νέων, τα κοινοβούλια νέων, τα προγράμματα «πρέσβευων», τα εργαστήρια και οι πρωτοβουλίες καθοδήγησης (mentoring) και επιχειρηματικότητας, τα ταμεία νέων κ.ά..

Το ζήτημα της συμμετοχής της νεολαίας στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Δίκαιης Μετάβασης απασχολεί όλο και πιο συχνά την Πλατφόρμα Δίκαιης Μετάβασης, καθώς είναι ένα ζήτημα που ενδιαφέρει την κοινωνία των λιγνιτικών περιοχών ισότιμα με τις οικονομικές και τεχνολογικές διαστάσεις της μετάβασης. »

Κατά τη διάρκεια των διαδικασιών διαβούλευσης των νέων συμμετεχόντων στο Forum Νεολαίας, προέκυψαν κάποιες βασικές προτάσεις ενίσχυσης της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία της δίκαιης μετάβασης, οι οποίες παρουσιάζονται στην επόμενη ενότητα.

B.3. Προτεινόμενες ενέργειες - μορφές συμπερίληψης και συμμετοχής της νεολαίας στη διαδικασία υλοποίησης της δίκαιης μετάβασης

Διακρίνουμε δύο επίπεδα ενίσχυσης της συμπερίληψης και συμμετοχής της νεολαίας στη διαδικασία υλοποίησης της Δίκαιης Μετάβασης, συνακόλουθα κατανέμουμε τις προτάσεις μας σε δύο μέρη. Αρχικά, προβαίνουμε στην πρόταση λύσεων-δράσεων και ενεργειών στο επίπεδο της ορθής, έγκαιρης και έγκυρης ενημέρωσης, και δεύτερον στο επίπεδο της ενεργούς συμμετοχής.

B.3.1. Ορθή, έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση

- Συνεχής ενημέρωση των Σχολικών Μονάδων της Περιφέρειας, καθώς και των Τμημάτων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με εύληπτο ενημερωτικό υλικό, που θα συντάσσεται από τους αρμόδιους φορείς, ή μέσω διοργάνωσης προγραμμάτων και σεμιναρίων από ειδικούς, με σκοπό την ευαισθητοποίηση του συνόλου, ώστε να μπορούν να έχουν ολοκληρωμένη άποψη για την πορεία υλοποίησης της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης.
- Ενθάρρυνση της συνεχούς επανεκπαίδευσης των καθηγητών/τριών, καθώς και της εφαρμογής της διαδικασίας αξιολόγησης της διεξαγωγής του μαθήματος από δασκάλους, καθηγητές/τριες και εκπαιδευτικούς.
- Υιοθέτηση από τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία Δίκαιης Μετάβασης φορείς ενός μοντέλου ενημέρωσης, μέσα από τα social media για τις βασικότερες δραστηριότητες των φορέων, ως προς τη διαδικασία Δίκαιης Μετάβασης, και διαδραστική αποτύπωση σύντομων ερωτήσεων-απαντήσεων από και προς τους μαθητές/τριες - φοιτητές/τριες - νέους/ες της περιοχής.
- Σχεδιασμός και οργάνωση ενός περισσότερο φιλικού και διαδραστικού περιβάλλοντος για τους νέους, στην υπάρχουσα ιστοσελίδα του ΣΔΑΜ.
- Σύναψη συνεργασιών-συνεργειών για τη δημιουργία ενός συγκεντρωτικού κέντρου διασύνδεσης - και συνεργασίας πανεπιστημίων - εταιρειών - δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία δίκαιης μετάβασης, με σκοπό τη δικτύωση και την αποτελεσματικότερη αλληλεπίδρασή τους, με απώτερο στόχο την καλύτερη διάχυση της πληροφορίας.
- Ενίσχυση από τους θεσμούς τοπικής αυτοδιοίκησης της ανάπτυξης επιχειρηματικών και ψηφιακών δεξιοτήτων στους νέους, μέσα από την πρωτοβουλία προγραμμάτων και δράσεων τυπικής και μη τυπικής μάθησης, ή την υποστήριξη των οργανισμών-εταιρειών-ιστιτιούτων που προβαίνουν στην υλοποίηση αυτών.
- Ενίσχυση της παρουσίας και παροχής εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Ιστιτιούτου Δίκαιης Μετάβασης, του Green Tank, καθώς και του Cluster Βιοοικονομίας, που λόγω της εξειδίκευσής τους στα ζητήματα της μετάβασης δύνανται να διασφαλίσουν την ποιότητα της εκπαιδευτικής προσέγγισης και την εμβάθυνση της κατανόησης επί ζητημάτων της μετάβασης για τα οποία επικρατεί σύγχυση ή ασάφεια.

B.3.2. Ενεργός συμμετοχή

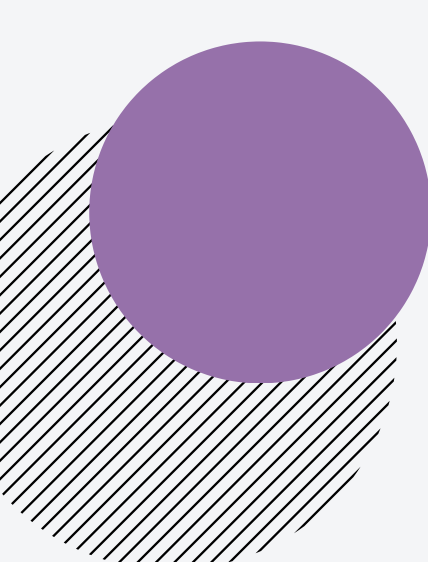
Κατά το πρώτο συνέδριο νεολαίας για την απολιγνιτοποίηση και τη Δίκαιη Μετάβαση έγινε αντιληπτό ότι μέχρι τώρα οι νέοι και οι νέες της Περιφέρειας δεν συμπεριλήφθηκαν στη διαδικασία του σχεδιασμού και την λήψη αποφάσεων για την αλλαγή του παραγωγικού προφίλ της Δυτικής Μακεδονίας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι νέοι και οι νέες των περιοχών υπό μετάβαση - με παρόμοιες νεανικές πρωτοβουλίες δράσης - αντιλήφθηκαν, επίσης, το χάσμα της συμμετοχής και συμπερίληψης της προοπτικής τους στη διαδικασία αυτή, διεκδίκησαν την θεσμική τους αναγνώριση, καθώς και τη συμπερίληψή τους στη λήψη αποφάσεων. Η μη συμπερίληψη των νέων, καθώς και η απουσία συγκεκριμένου σχεδιασμού και η ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών από τους εμπλεκόμενους φορείς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο είναι εμφανής αν περιηγηθεί κανείς στο Έγγραφο που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2021, το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει το σύνολο των καλών πρακτικών της συμπερίληψης και συμμετοχής των νέων στη Δίκαιη Μετάβαση.

Σε αυτό το κείμενο μπορεί κανείς να εντοπίσει μόνο μια ελληνικής προέλευσης καλή πρακτική, ενώ είναι αναγκαία η θεσμική αναγνώριση της νεολαίας και των οργανισμών νεολαίας, ως ομάδας-στόχου, που μπορεί να αποτελέσει μέρος της διαμόρφωσης προτάσεων, της υλοποίησης δράσεων και ενσωμάτωσης της προοπτικής της για ένα δικαιότερο για την ίδια μέλλον.

Χαρακτηριστικό θετικό παράδειγμα κράτους που αναγνώρισε -μετά από παρέμβαση των νέων- την ενεργό συμμετοχή τους στη διαδικασία της μετάβασης είναι η Πολωνία, η οποία αναγνωρίστηκε από τις τοπικές αρχές ως συμβουλευτική για τη διαδικασία της μετάβασης. Παρόμοια συμπερίληψη εντοπίζεται και στην Ιρλανδία.

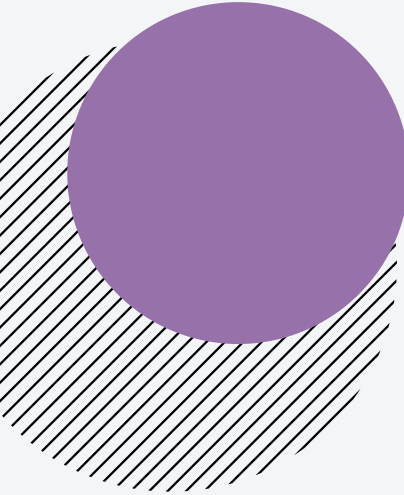
Μέσα από την ανοιχτή συζήτηση και διαβούλευση των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών στο Συνέδριο, κατά τη διάρκεια των εργασιών του, και λαμβάνοντας υπόψη τις τοποθετήσεις των κεντρικών ομιλητών στις στρογγυλές τράπεζες, προέκυψαν οι προτάσεις-θέσεις που ακολουθούν.

Πρώτα απ' όλα, εμείς, ως νέοι, αντιλαμβανόμαστε την αναγκαιότητα να δράσουμε και να δηλώσουμε το παρόν σε σχέση με ζητήματα που αφορούν στο μέλλον μας. Για το σκοπό αυτό, θα προχωρήσουμε στη δημιουργία ενός Συμβουλίου Νέων για τη Δίκαιη Μετάβαση, το οποίο θα έχει ως κύρια δραστηριότητά του την ενασχόληση με την παρακολούθηση της υλοποίησης και τη συμμετοχή στη διαδικασία της δίκαιης μετάβασης. Το Συμβούλιο αυτό θα απαρτίζεται από νέους και νέες των τεσσάρων Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, με σκοπό την ανάδειξη των προτεραιοτήτων και των αναγκών των νέων της Δυτικής Μακεδονίας, κατά τη διαδικασία της υλοποίησης της Δίκαιης Μετάβασης, καθώς και την λήψη πρωτοβουλιών για την ενημέρωση, ενίσχυση και ενδυνάμωση της συμμετοχής των νέων σε αυτή, μέσα και από τη διοργάνωση σχετικών project, που θα απευθύνονται στους νέους και στις νέες αλλά και σε όλους τους πολίτες της Δυτικής Μακεδονίας.

Τα Συμβούλια Νέων, ως μοντέλα, αποτελούν ένα οργανωμένο πλαίσιο πολιτικής συμμετοχής των νέων στα κύρια ζητήματα του τόπου τους, που αποδεδειγμένα λειτουργεί ως ένας συνδετικός κρίκος των νέων με τους φορείς λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, βελτιώνουν και εξασκούν τους μετέχοντες σε αυτά με αντικειμενικούς τρόπους επιλογής και ένταξης, στη διαδικασία της συμμετοχής τους στα κοινά δρώμενα, ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες που διαμορφώνουν το μέλλον τους. Επιπρόσθετα, δημιουργούν τη γόνιμη βάση, ώστε οι νέοι και οι νέες να χαράζουν πολιτική για τον τόπο που ζουν, σπουδάζουν, εργάζονται ή δραστηριοποιούνται. Το Συμβούλιο Νέων Δίκαιης Μετάβασης, κατά αντιστοιχία με τα υπάρχοντα Δημοτικά Συμβούλια για όλους τους Δήμους στη Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, θα αποτελούσε μια καλή πρακτική για τη νεανική ενεργοποίηση και την ευαισθητοποίηση γύρω από το θέμα της απολιγνιτοποίησης και της δίκαιης μετάβασης.

Επιπρόσθετα, θεωρούμε αναγκαία τη συμμετοχή των νέων στο μηχανισμό της ΔΑΜ. Παρότι νέοι-νέες και ομάδες νέων συμμετείχαν στη δημόσια διαβούλευση για τη ΔΑΜ, με δική τους πρωτοβουλία και όχι συντονισμένα, καταθέτοντας ένα κείμενο θέσεων, που προέκυψε ύστερα από μια διαβούλευση, η συμμετοχή τους αποκλείστηκε από το Μηχανισμό της ΔΑΜ. Συνεπώς, προτείνουμε την επαναξιολόγηση του ήδη υπάρχοντος πλαισίου διακυβέρνησης και την ενσωμάτωση εκπροσώπων από ομάδες νέων ή από συμβούλια νέων στο Μηχανισμό της ΔΑΜ.

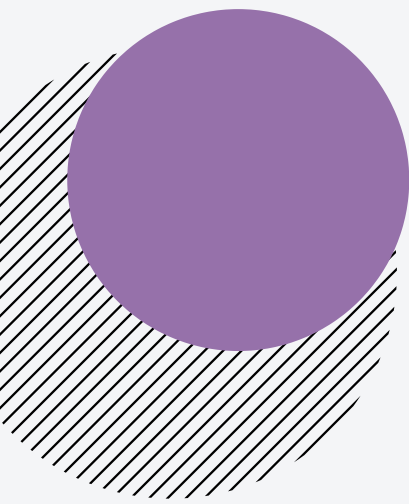

Οι εκπρόσωποι αυτοί θα μεταφέρουν τα αιτήματα των Ομάδων Εργασίας τους, που θα συσταθούν ακριβώς για αυτόν τον λόγο στην Επιτροπή και θα μοιράζονται πιθανές προτάσεις και ιδέες, αλλά και θα λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές της ενημέρωσης σχετικά με το κάθε στάδιο υλοποίησης της διαδικασίας, ενισχύοντας τη χωρίς αποκλεισμούς συμπερίληψη των νέων σε αυτή.

Ακόμη, δεδομένου ότι η εξωστρέφεια και η ανταλλαγή καλών πρακτικών είναι κομβικής σημασίας για την επιτυχή και συντονισμένη υλοποίηση μιας διαδικασίας, όπως η Δίκαιη Μετάβαση για τον τόπο μας, θα προβούμε στη δημιουργία ενός Δικτύου Συμβουλίων/Φορέων Νεολαίας για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση. Το Δίκτυο αυτό θα στοχεύσει στη διασύνδεση με νέους και νέες από άλλες υπο-μετάβαση περιοχές της ΕΕ. Το Δίκτυο θα αποτελέσει ένα Κέντρο-Κόμβο Πληροφόρησης των νέων, σχετικά με τις εξελίξεις γύρω από τη ΔΑΜ και θα μεταφέρει καλές πρακτικές από άλλες ευρωπαϊκές χώρες στο τοπικό γίγνεσθαι, αναδεικνύοντας τους τοπικούς προβληματισμούς σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το Δίκτυο αυτό θα πρέπει να έχει κεντρική βάση σε κάποια από τις τέσσερις Π.Ε. της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και παραρτήματα στις υπόλοιπες τρεις, ώστε να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του. Θα προβαίνει ταυτόχρονα σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, ομιλίες, workshops, στα οποία θα συμμετέχουν οι νέοι της περιοχής και συχνά ομάδες από λιγνιτικές περιοχές της ΕΕ, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς και ειδικούς. Κατά αυτόν τον τρόπο θα διασφαλίζεται τόσο η ενημέρωση όσο και η συνεργασία, τα δύο απαραίτητα εφόδια για την επιτυχία της διαδικασίας αυτή. Το Συμβούλιο Νέων για τη Δίκαιη Μετάβαση θα αποτελεί μέλος του Δικτύου αυτού.

Όσον αφορά στη στήριξη που επιθυμούμε να έχουμε από τους εμπλεκόμενους φορείς στη διαδικασία υλοποίησης του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, θεωρούμε σημαντική την ενθάρρυνση και υποστήριξη πρωτοβουλιών διοργάνωσης εκπαιδευτικών ασκήσεων και προσομοιώσεων των θεσμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, με σκοπό την εμπέδωση των θεωρητικών γνώσεων, την ενίσχυση της εξοικείωσης της δημοκρατικής συμμετοχής των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι ασκήσεις προσομοίωσης, έχουν ως γνώμονα την ενημέρωση, εξοικείωση, συμπερίληψη, εκπαίδευση και απόκτηση τεχνικών, ψηφιακών δεξιοτήτων και θεωρητικών γνώσεων, που είναι απαραίτητα εφόδια για τους ενεργούς πολίτες. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Νεολαία (2019-2027), οι εθνικές αρχές και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν κομβικό ρόλο στην ενίσχυση των πυλώνων συμμετοχής των νέων στα κοινά δρώμενα.

Τέλος, επισημαίνουμε ότι, εφόσον όλες οι ενέργειες και κάθε απόφαση, που λαμβάνεται με βάση τον σχεδιασμό υλοποίησης της διαδικασίας της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, αποσκοπούν στην υλοποίηση των δεσμεύσεων της χώρας για την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, και δεδομένης της σημασίας και τους βάρους της ευθύνης της αποκεντρωμένης διοίκησης στην εφαρμογή υλοποίησης αυτών, ενθαρρύνουμε τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε πρώτη φάση, να εντάξουν στη διαδικασία σχεδιασμού και αποφάσεων τους, τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, που αποφασίστηκαν από τα 193 κράτη-μέλη του ΟΗΕ ως η Ατζέντα για το 2030, και σε δεύτερη φάση, να συμμετέχουν στη διαδικασία σύνταξης και υποβολής ετήσιων Εκθέσεων της πορείας υλοποίησης, από πλευράς τους, των Στόχων αυτών, όπως προβλέπεται. Με τον τρόπο αυτό, η Περιφέρειά μας καθώς και οι Δήμοι των Π.Ε. θα αποτελέσουν πρότυπο για την υλοποίηση των Στόχων της ανθρωπότητας για ένα βιώσιμο και δίκαιο μέλλον για τις μελλοντικές γενιές, δίνοντας τη σκυτάλη στη νέα γενιά να συνεχίσει αυτή την προσπάθεια.

Γ. Οι προτεραιότητες που πρέπει να έχει η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας την επόμενη μέρα.

Η διαδικασία της πλήρους αποδέσμευσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα έως το 2028 αποτελεί ένα ιδιαίτερα δύσκολο και απαιτητικό εγχείρημα. Τη δεδομένη χρονική περίοδο, μάλιστα, οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν άμεσα αντίκτυπο στα ζητήματα ενέργειας και έχουν υποχρεώσει τη χώρα μας σε παράταση του προγράμματος λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων, δηλαδή σε συνέχιση της εξόρυξης του λιγνίτη στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας. Αυτή η συνθήκη, έχει ως αποτέλεσμα την ανησυχία, τόσο των φορέων λήψης αποφάσεων, όσο και των ίδιων των πολιτών σχετικά με την τήρηση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της ΔΑΜ και της μετάβασης της περιοχής σε ένα νέο, βιώσιμο και δίκαιο οικονομικό μοντέλο.

Ο χρόνος που απομένει για την υλοποίηση των δεσμεύσεων εντός του παρόντος χρονοδιαγράμματος είναι περιορισμένος και οι εξαιρετικά περίπλοκες και θεσμικά χρονοβόρες διαδικασίες, όπως προβλέπονται, δημιουργούν προβληματισμούς σχετικά με το μέλλον της Περιφέρειάς μας. Συνεπώς, ο συνετός και ρεαλιστικός σχεδιασμός των επόμενων βημάτων, που πρέπει να ακολουθήσει η Δυτική Μακεδονία, προκειμένου να προσαρμοστεί ορθά με βάση τις ανάγκες των πολιτών της, μετά την απολιγνιτοποίηση, και να μην κινδυνεύσει η πορεία προς την ανάπτυξή της, αποτελεί αδήριτη ανάγκη.

Αξίζει να σημειωθεί πως, παρά τις ανησυχίες που έχουμε για τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες της Μετάβασης, εντοπίζουμε ότι είναι μια ευκαιρία για την Περιφέρειά μας, η οποία όμως εγκυμονεί αρκετούς κινδύνους εάν δεν καταστεί εφικτός ο συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων, η επαρκής ενημέρωση, η ορθή τήρηση του χρονοδιαγράμματος και η επαναξιολόγηση των κινήσεων ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Στο πλαίσιο της καταγραφής κατά τη διάρκεια του συνεδρίου των προτεραιοτήτων* που θα καταστύσαν την Περιφέρειά μας το κέντρο των δραστηριοτήτων μας, καταλήξαμε στην παρακάτω ομαδοποίηση των βασικών θέσεων και προτάσεών μας.

**Οι προτεραιότητες που καταγράφηκαν παρακάτω έχουν κατανεμηθεί σε θεματικούς τομείς για την καλύτερη σύνδεση και κατανόησή τους.*

Γ.1. Απασχόληση και Επιχειρηματικότητα

Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας παρουσιάζει διαχρονικά υψηλά ποσοστά ανεργίας τόσο στο γενικό πληθυσμό όσο και στους νέους (15-29 ετών), τα οποία ξεπερνούν διαρκώς τα αντίστοιχα δεδομένα των υπόλοιπων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε). Παρατηρείται πως η Δυτική Μακεδονία μέχρι και το 2019 κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στις 96 ανθρακικές περιοχές της Ε.Ε, υποχωρώντας στη δεύτερη θέση τα επόμενα χρόνια. Παρόμοια είναι η κατάσταση σε εθνικό επίπεδο, με την εν λόγω Περιφέρεια να βρίσκεται στις πρώτες θέσεις των αρνητικών δεικτών απασχόλησης. Η Περιφέρεια διατηρεί τη πρωτιά και στην νεανική ανεργία και σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο.

Σε αυτά τα δεδομένα, έρχεται να προστεθεί και η ανεργία που θα επιφέρει και η διαδικασία της Μετάβασης, η οποία θα είναι και η κυριότερη επίπτωση, ειδικά αν σκεφτεί κανείς πως «για δεκαετίες το 90% της λιγνιτικής δραστηριότητας λάμβανε χώρα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας». Μελέτες εκτιμούν, πως μετά το πέρας της απολιγνιτοποίησης, το 2029, οι λιγνιτικές περιοχές της χώρας μας θα έχουν χάσει το 13% των τοπικών θέσεων εργασίας (13.500 θέσεις εργασίας). Το εγκεκριμένο ΕΣΔΙΜ Δυτικής Μακεδονίας προβλέπει πως το 2030, το Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης θα έχει δημιουργήσει και στηρίξει άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα περίπου 10.150 θέσεις εργασίας. Εκτός από τις προβλεπόμενες θέσεις εργασίας, οι νέες και νέοι, αλλά και ευρύτερα ο γενικός πληθυσμός της περιοχής θα πρέπει να αξιοποιήσει τα διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία, που προσφέρονται και με δεδομένο ότι θα υπάρχει ένα πλαίσιο στήριξης, είναι καλό ατομικά να υλοποιούνται διάφορες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και να δοθεί προτεραιότητα σε εκείνες που προέρχονται από τη Δυτική Μακεδονία.

Η διασφάλιση εργασιακών ευκαιριών και η υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας για τους νέους της Δυτικής Μακεδονίας της Μεταλιγνιτικής Εποχής αποτελεί προτεραιότητα για την κοινωνική ευημερία της περιοχής, την αποφυγή του brain drain και την μέχρι τώρα ανασχεσή του, αλλά και της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου.

Οι νέες και νέοι, θέτουμε ως προτεραιότητα την Απασχόληση και την Επιχειρηματικότητα μέσα από:

- Τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας, για την αντιμετώπιση της ανεργίας και ειδικότερα της νεανικής ανεργίας στην Περιφέρεια.
- Την ανάπτυξη ενός hub επιχειρηματικότητας, που θα στηρίζει τη δημιουργία επιχειρήσεων από νέους ή άλλες ευάλωτες οικονομικές και κοινωνικές ομάδες της Περιφέρειας.
- Τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη συνεργειών και δράσεων με επιχειρηματικούς φορείς του εξωτερικού.
- Την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας.
- Την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων των νέων στην περιοχή, προκειμένου να αποφευχθούν και άλλα κύματα εργασιακής διαρροής εργαζομένων στο εξωτερικό.
- Τη σύνδεση της αγοράς εργασίας με τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας για διασφάλιση της βιωσιμότητας των θέσεων εργασίας, που επρόκειτο να δημιουργηθούν αλλά και την αξιοποίηση καινοτόμων διαδικασιών και σύγχρονων προσεγγίσεων.
- Τη δημιουργία ενός ελκυστικού περιβάλλοντος εργασίας και ενός ποιοτικού βιοτικού επιπέδου.
- Τη θέσπιση κινήτρων για τη δημιουργία επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε τομείς που η Δυτική Μακεδονία κατέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (π.χ οινοτουρισμός, αγροτουρισμός).

Γ.2 Εκπαίδευση - Έρευνα και Καινοτομία

Η εικόνα της εκπαίδευσης των πολιτών της Δυτικής Μακεδονίας που μπορεί να εξαχθεί από τα δημογραφικά στοιχεία δε διαφέρει σημαντικά από αυτή της απασχόλησης. Ο γενικός πληθυσμός εμφανίζει χειρότερες επιδόσεις από τον μέσο όρο των αντίστοιχων Περιφερειών στην Ε.Ε. Σύμφωνα με τη μελέτη του Green Tank, μέχρι και το 2021, τα ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών με μορφωτικό επίπεδο απολυτηρίου Λυκείου και πάνω ήταν χαμηλότερα από τον μέσο όρο των υπολοίπων ανθρακικών Περιφερειών της ΕΕ. Παρ' όλα αυτά, η τάση για το μορφωτικό επίπεδο είναι ανοδική.

Στο ίδιο πλαίσιο, οι νέοι της Δυτικής Μακεδονίας καταλαμβάνουν μεγάλα ποσοστά ως νέοι Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΑΕΚ) ή αλλιώς με την αγγλική ορολογία "NEETs". Γίνεται αναφορά στους νέους της ηλικιακής ομάδας 15 έως 24 ετών, οι οποίοι βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας ή ενδεχομένως κάποιας εκπαιδευτικής διαδικασίας και βιώνουν σε οποιοδήποτε βαθμό κοινωνικό αποκλεισμό. Αν και τα ποσοστά και σε αυτή την περίπτωση μειώνονται σταδιακά, εντούτοις οι νέοι που υπάγονται σε αυτή την κατηγορία το 2021, ανέρχονταν στο 17%.

Παρά τα απογοητευτικά στατιστικά δεδομένα, οι νέες και οι νέοι αναγνωρίζουμε την Εκπαίδευση ως μια ευκαιρία για την επόμενη μέρα και άρα μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες. Οι νέοι και οι νέες συγκεκριμένα, προτείνουμε:

- Τη δημιουργία ερευνητικών κέντρων ενεργειακής ανάπτυξης, στο πλαίσιο όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης.
- Την ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών, με έμφαση στις ιδιαιτερότητες, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τις ανάγκες της περιοχής.
- Τη διασφάλιση της παραμονής και φοίτησης όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ανεξάρτητα από την πολιτισμική, εθνική ή κοινωνική ομάδα, από την οποία προέρχονται ή στην οποία ανήκουν ή του τόπου κατοικίας τους (π.χ απομακρυσμένες ή αγροτικές περιοχές).
- Την δίκαιη πρόσβαση όλων σε δωρεάν ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση, όσον αφορά στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, που είναι απαραίτητες για την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, καθώς και όσων επηρεάζεται ή μεταβάλλεται το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους λόγω της απολιγνιτοποίησης.
- Τη δημιουργία Τμημάτων Τεχνικής Εκπαίδευσης στα ΕΠΑ.Λ σύμφωνα με τα παραγωγικά χαρακτηριστικά των ΠΕ της ΠΔΜ (πχ. Αμπελουργία Αμυνταίου - Ανθοκομία - Βιολογική Καλλιέργεια Κοζάνη).
- Την έναρξη τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε τοπικούς τομείς εξειδίκευσης (π.χ επαγγελμάτων που σχετίζονται με τις ΑΠΕ).
- Την επιμόρφωση ενηλίκων μέσα από εξειδικευμένα κέντρα επαγγελματικής αποκατάστασης με βάση τις ανάγκες της τοπικής αγοράς.
- Την υποστήριξη της ανάπτυξης επιχειρηματικών και ψηφιακών δεξιοτήτων των νέων από προγράμματα και δράσεις τυπικής και μη τυπικής μάθησης, ή την υποστήριξη των οργανισμών-εταιρειών που προβαίνουν στην υλοποίηση αυτών.
- Την εκπαιδευτική προώθηση καλών πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης και την ανάπτυξη προγραμμάτων για το περιβάλλον σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με τη σύναψη συνεργασιών με τους αρμόδιους φορείς.
- Την αμεσότερη σύνδεση των πανεπιστημιακών τμημάτων με την τοπική οικονομία και την αγορά εργασίας.
- Την ενίσχυση της εξωστρέφειας των δράσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και της συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς.

-
- Την κατάλληλη ενημέρωση σε σχέση με τα νέα δεδομένα που προκύπτουν με τη μετάβαση στη Μεταλιγνιτική Εποχή από ομάδα εργασίας που θα συνδέει άμεσα τις ανάγκες των πολιτών και της περιοχής και θα αποτελείται από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και νεανικούς φορείς, το Πανεπιστήμιο, την Περιφέρεια και άλλους φορείς της περιοχής.
 - Την υποστήριξη των φοιτητών/τριών των Πανεπιστημίων αλλά και των Ι.Ε.Κ. με θέσεις πρακτικής άσκησης που μπορούν να παρέχονται είτε από επιχειρήσεις, είτε από φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών. Στο επίπεδο που αφορά φορείς όπως ΝΠΙΔ, Συλλόγους, ΑΜΚΕ που προάγουν τον πολιτισμό, την εξωστρέφεια, την έρευνα, το περιβάλλον και τον αθλητισμό, όπου η ανάγκη για επιστημονική στήριξη είναι μεγάλη όσο και οι δυνατότητες των φορέων να αναπτύξουν την τοπική κουλτούρα, προτείνουμε τη δημιουργία ενός ψηφιακού μοντέλου matrix για τη διερεύνηση των αναγκών αλλά τη στήριξη τους με άμεση προσφορά εργασίας, μέσω της πρακτικής άσκησης αλλά και στήριξης στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Γ.3 Μπορεί να αναπτύξει τη δική της χαρακτηριστική ταυτότητα (branding) ως Περιφέρεια;

Στο πλαίσιο της εξέλιξης της Περιφέρειάς μας, καθώς και της εξωστρέφειάς της με γνώμονα την ανάπτυξη, την αλληλεπίδραση και την καλύτερη δυνατή παρουσίασή της, εντοπίζεται η ανάγκη ανάδειξης μιας χαρακτηριστικής ταυτότητας για την ανάπτυξη του τουρισμού, μέσα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της. Προς το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η συντονισμένη τουριστική προβολή, ύστερα από την ανάπτυξη ενός πολυεπίπεδου τουριστικού πλάνου εξατομικευμένης φύσης για το σύνολο των περιοχών στη Δυτική Μακεδονία.

Μέσα από τη συζήτηση καταγράψαμε κάποιους από αυτούς τους παράγοντες που θα καθιστούσαν την Περιφέρειά μας κόμβο εναλλακτικού τουρισμού, χώρο ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και της μεταποίησης, τόπο ακτινοβολίας της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας μέσω του Πανεπιστημίου του.

Αρχικά, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, μέσα από την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων των επιμέρους αγροτικών περιοχών της. Ο αγροτουρισμός στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από την υποστήριξη της αναβάθμισης των υπαρχόντων αγροτικών ξενώνων, προκειμένου να ενισχύεται η επαφή των τουριστών με τη συμμετοχή στις αγροτικές εργασίες και στην πρωτογενή παραγωγή των χαρακτηριστικών μας τοπικών προϊόντων (π.χ. συμμετοχή στη διαδικασία συλλογής Κρόκου Κοζάνης, εκμάθηση της διαδικασίας παραγωγής κρασιού κλπ).

Επιπλέον, είναι σημαντική η υποστήριξη και πρωτοβουλία για διοργάνωση δραστηριοτήτων παρατήρησης των οικοσυστημάτων της πλούσιας χλωρίδας και πανίδας, που συναντά κανείς σε ολόκληρη τη Δυτική Μακεδονία. Στο πλαίσιο υποστήριξης του αγροτουρισμού είναι σημαντική η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη ή ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, με έμφαση στις οικογενειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τέτοιες αγροτουριστικές περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για μια άνετη διαμονή, αναψυχή, επαφή με τη φύση, επαφή με την τοπική παραδοσιακή κουζίνα. Τέλος, είναι σημαντική η εκπαιδευτική κατάρτιση των απασχολούμενων με τον αγροτουρισμό μέσα από ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα που θα αποσκοπούν στην εξέλιξη και την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων από τους ίδιους υπηρεσιών, έτσι ώστε όσοι επιλέγουν τη Δυτική Μακεδονία για να βιώσουν την εμπειρία του αγροτουρισμού να αποτελούν πολλαπλασιαστές αυτής της ταυτότητάς της.

Μια ακόμη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, που θα μπορούσε να αποτελεί μια προτεραιότητα κατά την ανάπτυξη του branding της Περιφέρειάς μας είναι ο αθλητικός τουρισμός. Η εμβάθυνση της συνεργασίας με αθλητικούς, ορειβατικούς ή άλλους συλλόγους ή σωματεία συναφούς δραστηριότητας με την Εταιρεία Τουρισμού της Δυτικής Μακεδονίας μπορεί να οδηγήσει στην πρωτοβουλία για τη διοργάνωση περισσότερων και πιο οργανωμένων αθλητικών δραστηριοτήτων πεζοπορίας, αναρρίχησης, ορειβασίας ή εκδρομών, προκειμένου να αξιοποιηθεί και αυτή η πτυχή της Περιφέρειάς μας.

Ο εκπαιδευτικός και συνεδριακός τουρισμός είναι ένας ακόμη τρόπος για να ενισχυθεί η επισκεψιμότητα και η αλληλεπίδραση των επισκεπτών με την Περιφέρειά μας. Ενδεικτικά αναφέρουμε, ότι το εκπαιδευτικό Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και του Δήμου Αμυνταίου και με την χρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα δραστηριότητας, που συμβάλλει προς την κατεύθυνση αυτή. Το εθνικής και ευρωπαϊκής ακτινοβολίας νέο κτιριακό συγκρότημα του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας μπορεί να αποτελέσει κομβικό σημείο για την ενίσχυση της κινητικότητας στην περιοχή για την παρακολούθηση συνεδρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων. Τέλος, ο πλούτος της Περιφέρειάς μας σε ιερούς ναούς ιστορικής σημασίας, καθώς και σε αρχαιολογικά μνημεία, αποτελεί έναν παράγοντα, που απαιτεί την καλύτερη τουριστική προβολή και ανάδειξη αυτών των σημείων και η κατάλληλη μέριμνα για την συντήρησή τους, με γνώμονα στην προσβασιμότητα όλων των συμπολιτών μας σε αυτά.

Γ.4. Υποδομές και Μεταφορές

Θεωρούμε σημαντική για την βελτίωση των υποδομών και μεταφορών της Περιφέρειάς μας την ενίσχυση και υποστήριξη της ηλεκτροκίνησης, μέσα από την μέριμνα για προσθήκη περισσότερων σημείων φόρτισης των ηλεκτροκίνητων, καθώς και μέσα από την οικονομική ή επενδυτική υποστήριξη όσων επιλέγουν αυτή τη μορφή κίνησης. Ταυτόχρονα είναι αναγκαίος ο λεπτομερής και συντονισμένος επαναπροσδιορισμός της χρήσης υπαρχόντων μονάδων, αλλά και η μελέτη για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση τόσο της τεχνογνωσίας και της εμπειρίας, όσο και των υπαρχόντων υποδομών.

Προς αυτή την κατεύθυνση είναι κρίσιμη η καλύτερη συγκοινωνιακή σύνδεση μεταξύ των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας, δεδομένου ότι δεν είναι δυνατή η πρόσβαση με τη χρήση Μέσων Μαζικής Μεταφοράς από και προς πλήθος περιοχών και πόλεων της Δυτικής Μακεδονίας, καθιστώντας περιοριστική τη μεταφορά των πολιτών και ιδιαίτερα των φοιτητών, από και προς αυτές. Τέλος, με γνώμονα στην εξωστρέφεια της Περιφέρειάς μας θα ήταν σημαντική και η δημιουργία και επαναλειτουργία των σιδηροδρομικών συνδέσεων της ΠΕ Φλώρινας με τις γειτονικές χώρες της Αλβανίας και Βόρειας Μακεδονίας, καθώς και η άμεση σύνδεση της με Κάθετο Άξονα Εγνατίας οδού, δεδομένου ότι δεν υφίσταται επί του παρόντος σύνδεση της με Κάθετο Άξονα, ενώ αποτελεί τη μοναδική Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με ενεργή σιδηροδρομική διασύνδεση με το λιμάνι της Θεσσαλονίκης.

Όσον αφορά στο ζήτημα των υποδομών και μεταφορών έμφαση πρέπει να δοθεί στη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών υποστήριξης των δραστηριοτήτων και υπηρεσιών (οικονομικών, επιχειρηματικών, τεχνολογικών, εκπαιδευτικών, πολιτισμικών κ.α) εντός της Περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας και την αναβάθμιση των υπαρχόντων, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο και την αξιοποίηση και χρήση των κτιρίων που έχουν ήδη αναβαθμιστεί ή είναι ανολοκλήρωτα, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της διεξαγωγής αυτών των δραστηριοτήτων, την αισθητική, ενεργειακή, ή άλλη αναβάθμιση μέσα από στοχευμένες παρεμβάσεις στις επιμέρους περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας.

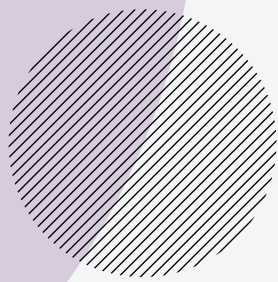
Ενδεικτικά, και όχι αποκλειστικά - αναφέρουμε - προς κάθε αρμόδιο φορέα:

Για την ΠΕ Φλώρινας είναι αναγκαία η αναμόρφωση και αξιοποίηση του κολυμβητηρίου Φλώρινας, το οποίο κατασκευάστηκε αλλά δεν λειτούργησε ποτέ, η εξεύρεση μιας οικολογικής λύσης θέρμανσής που θα παρέχει αειφορία και θα στηρίζει την οικονομία της πόλης της Φλώρινας (τηλεθέρμανση με ΑΠΕ), η ολοκλήρωση του Κλειστού Γυμναστηρίου Φιλώτα, η ολοκλήρωση των αρδευτικών δικτύων των φραγμάτων της ΠΕ Φλώρινας, καθώς και η δημιουργία, αναμόρφωση, βελτίωση και αξιοποίηση των αθλητικών και τουριστικών εγκαταστάσεων στις πλαζ Κούλας Πρεσπών και Αγ. Παντελεήμονα Αμυνταίου. Επίσης, αναγκαία και καταλυτική για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας παιδείας της περιοχής αποτελεί η δημιουργία εστιών για τους φοιτητές/τριες των Πανεπιστημιακών Τμημάτων της Φλώρινας. Ακόμη, σημαντική είναι η ανάδειξη και συντήρηση των ορειβατικών καταφυγίων κατά μήκος του Ε4 σε όλη τη Δυτική Μακεδονία, η ενίσχυση και συντήρηση των δημόσιων εγκαταστάσεων χιονοδρομίας στη Βίγλα Πισσοδερίου, η ανάδειξη και ανακατασκευή της Άνω Μπούατ Δήμου Φλώρινας, και τέλος, η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη συντήρηση των νεοκλασικών της Φλώρινας. Όσον αφορά στις συγκοινωνιακές υποδομές, εξαιρετικά επείγουσα αποτελεί η ανάγκη της ανακατασκευής, συντήρησης και ανάδειξης των ΣΣ Σταθμών Καυκάσου, Μεσονησίου, Σιταριάς Φλώρινας για την σύνδεση με την Βόρεια Μακεδονία, αλλά και η κατασκευή Τελωνείου στον Λαιμό Πρεσπών και την άμεση σύνδεση της Φλώρινας με κάθετο άξονα με την Εγνατία Οδό.

Για την ΠΕ Κοζάνης είναι αναγκαία η ολοκλήρωση της διαδικασίας εκπόνησης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) της πόλης της Κοζάνης και η επιτάχυνση των αστικών παρεμβάσεων, με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων, την προσβασιμότητα όλων των κτιρίων των δημοσίων υπηρεσιών από τους συμπολίτες μας με κάποια μορφή αναπηρίας, η αξιοποίηση του ιστορικού Στρατοπέδου Μακεδονομάχων, η ολοκλήρωση της συντήρησης και αποκατάστασης των αρχοντικών, καθώς και η επαναξιολόγηση, ο προσδιορισμός της χρήσης και η χρήση των αναξιοποίητων κτιρίων, όχι μόνο στην πόλη της Κοζάνης, αλλά και σε όλες τις Κοινότητες και τους Δήμους της Π.Ε. Επιπλέον, η ολοκλήρωση των απαιτούμενων διαδικασιών για την αξιοποίηση του «Ξενία», την καλύτερη ανάδειξη του σιδηροδρομικού σταθμού ΟΣΕ της Κοζάνης. Επιπρόσθετα, είναι αναγκαίες οι στοχευμένες παρεμβάσεις στην πόλη της Κοζάνης, δεδομένου ότι υπάρχουν ορισμένα σημεία που μπορούν να θεωρηθούν πηγή κινδύνου για τους οδηγούς (π.χ. φθορά των οδοστρωμάτων). Σε ορισμένα σημεία στην πόλη της Κοζάνης είναι αναγκαία η τοποθέτηση φωτεινών σηματοδοτών για την καλύτερη και πιο διεξαγωγή της καθημερινής κυκλοφορίας των οχημάτων, και την εξυπηρέτηση και των πεζών συμπολιτών μας. Επιπλέον, το Δημοτικό Πάρκο θα πρέπει να αναδειχθεί περισσότερο ως χώρος διεξαγωγής δραστηριοτήτων από τους δημότες της πόλης, με γνώμονα στην προστασία του περιβάλλοντος.

Για την ΠΕ Γρεβενών είναι αναγκαία η συντήρηση/αναβάθμιση του Κολυμβητηρίου και του Δημοτικού Αθλητικού Κέντρου Γρεβενών, η αναβάθμιση και ανάδειξη του Εθνικού Χιονοδρομικού Κέντρου Βασιλίτσας, η αναβάθμιση και ανάδειξη του Εθνικού Δρυμού Βόρειας Πίνδου - «Βάλια Κάλντα», και η ανάδειξη και στελέχωση του Παλαιοντολογικού Μουσείου Μηλιάς Γρεβενών. Επιπλέον, είναι καίριας σημασίας η αναβάθμιση και ανάδειξη του ορεινού Καταφυγίου Βουνάσας Δεσκάτης, καθώς και η υποστήριξη της ανάπτυξης (εναλλακτικών) τουριστικών υποδομών για τα Μαστοροχώρια και τα Βλαχοχώρια Γρεβενών. Η ολοκλήρωση και περαιτέρω ανάπτυξη των αρδευτικών δικτύων της Π.Ε. Γρεβενών, καθώς και η σιδηροδρομική σύνδεση των Γρεβενών με το Εθνικό Σιδηροδρομικό Δίκτυο, με γνώμονα στην ανάδειξη της Π.Ε. Γρεβενών σε συγκοινωνιακό κόμβο για όλη τη χώρα, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα Ε65 (οδική σύνδεση με Αθήνα). Είναι σημαντική και η δημιουργία και ανάπτυξη "Θύλακα Καινοτομίας" στα Γρεβενά, υπό την αιγίδα των τοπικών τμημάτων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, και η ίδρυση και δημιουργία Χώρου Οργανωμένης Υποδοχής Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (π.χ. Βιοτεχνικό Πάρκο), πλησίον του οδικού άξονα της Εγνατίας Οδού, αλλά και του υπό κατασκευή Ε65. Επιπλέον, κρίνεται αναγκαία η ανάδειξη των υπαρχόντων συνεταιρισμών και λοιπών δομών μεταποίησης, και η ανάπτυξη δικτύου συνεταιρισμών ανάλογης δραστηριότητας σε όλη την Π.Ε. και η ολοκλήρωση και ανάδειξη του Αστρονομικού Εκπαιδευτικού Πάρκου Όρλιακα. Τέλος, η δημιουργία και ανάπτυξη τουριστικών μονοπατιών με θεματική τη Φυσιολατρεία και το Περιβάλλον, στο σύνολο της Π.Ε., και με παράλληλη ανάδειξη του Γεωπάρκου Γρεβενών-Κοζάνης είναι καθοριστικής σημασίας για τη συνολική αναβάθμιση των υποδομών.

Για την ΠΕ Καστοριάς είναι αναγκαία η αναβάθμιση του οδικού δικτύου, και η καλύτερη οδική διασύνδεση των χωριών-δημοτικών κοινοτήτων εντός της ΠΕ, η συντονισμένη ανάπτυξη ενός ολιστικού πλάνου εκμετάλλευσης και ανάδειξης της λίμνης, τόσο τουριστικού προϊόντος, όσο και ως βιοτόπου, αλλά και ως χώρου αλιείας. Επιπλέον, είναι αναγκαίες οι στοχευμένες παρεμβάσεις με σκοπό την αξιοποίηση των εγκαταλελειμμένων κτηρίων, η ανόρθωση και ενεργειακή αναβάθμιση του συνόλου των κτηριακών υποδομών, με αφετηρία τα κτήρια που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες.

*Τα παραπάνω προτεινόμενα σημεία παρεμβάσεων αναφέρονται ενδεικτικά και με τη μορφή σημειώσεων. Αποτελούν, με λίγα λόγια αποτέλεσμα μιας διαδικασίας καταγισμού ιδεών και δεν αποτελούν τα μοναδικά ζητήματα υποδομών και μεταφορών των ως άνω αναφερόμενων Περιφερειακών Ενοτήτων.

Γ.5. Οικονομικό - Αναπτυξιακό Πλαίσιο

Μεταξύ των προτάσεών μας για την βελτίωση του οικονομικού και αναπτυξιακού πλαισίου στη Δυτική Μακεδονία, εντοπίζουμε ορισμένους παράγοντες, οι οποίοι είναι καθοριστικοί για αυτή τη βελτίωση. Αρχικά, είναι σημαντική η αναζήτηση χρηματοδότησης για την εγκατάσταση των υποδομών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας από τους πολίτες και τους φορείς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Επιπλέον, είναι κρίσιμη η μέριμνα και πρόβλεψη ενός ειδικού καθεστώτος δανειοδότησης για την ανάπτυξη μικρών έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και η προτεραιοποίηση αυτών.

Στο πλαίσιο εφαρμογής και υλοποίησης των διατάξεων του αναπτυξιακού νόμου κρίνεται σημαντική και η μέριμνα, ώστε να απορροφηθούν σημαντικές χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο του νόμου, δίνοντας έμφαση στην χρηματοδότηση νεανικών startup - νεοφυών επιχειρήσεων και μικρομεσαίων επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στη Δυτική Μακεδονία. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε να τους παρασχεθούν μικροχρηματοδοτήσεις απευθείας από έναν ανεξάρτητο φορέα υπό την εποπτεία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Γ.6. Προώθηση - Ενίσχυση του Τουρισμού και της Εξωστρέφειας

Για την προώθηση της εξωστρέφειας της περιοχής, σημαντικοί παράγοντες αποτελούν μας η ανάδειξη και στοχευμένη διαφημιστική προβολή των τοπικών εθίμων και των τοπικών προϊόντων, που παράγονται στη Δυτική Μακεδονία, και είναι κρίσιμη η δημιουργία τουριστικών - πολιτιστικών ζωνών.

Όπως θα αναφερθεί αναλυτικότερα και παραπάνω, είναι σημαντική η δημιουργία υποδομών για την υποστήριξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, με έμφαση στον χειμερινό τουρισμό (δημιουργία λιφτ - γόνδολας π.χ. Πισοδέρι Φλώρινας), τον οικοτουρισμό και τον συνεδριακό τουρισμό και την ανάδειξη του αθλητικού τουρισμού και του αγροτουρισμού.

Δ. Ως προς τους παράγοντες που είναι ικανοί να καταστήσουν την παραμονή των νέων δυνατή στη Δυτική Μακεδονία

Όσον αφορά στους παράγοντες, που θα συνέβαλαν στην απόφασή μας να παραμείνουμε στη Δυτική Μακεδονία, έχοντας προβεί σε μια οριοθέτησή τους σε περιβαλλοντικούς, οικονομικούς, εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς παράγοντες, καταλήγουμε στα εξής:

Δ.1. Περιβαλλοντικοί Παράγοντες

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες για να μείνει κανείς στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας μετά την απολιγνιτοποίηση, θα ήταν οι φιλικότερες περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής, αφού με τη σταδιακή μείωση κι εν τέλει την παύση της εξόρυξης και καύσης του λιγνίτη, θα υπάρξει μείωση της συγκέντρωσης διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, αναμένοντας τη μείωση των θανάτων που οφείλονται σε καρκίνο και ασθένειες που πηγάζουν από τη χρόνια ρύπανση της ατμόσφαιρας της περιοχής. Επιπλέον, θα βελτιωθεί και η ποιότητα και οι συνθήκες εργασίας όσων απασχολούνταν στον τομέα εξόρυξης του λιγνίτη.

Είναι στο πλαίσιο αυτό, επιτακτική η ανάγκη ενίσχυσης της προστασίας της βιοποικιλότητας, δεδομένης της γεωμορφολογικής ποικιλομορφίας της περιφέρειας, για τη διατήρηση των κλάδων που εξαρτώνται άμεσα από το φυσικό περιβάλλον, καθώς και υιοθέτηση από όλους τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια ενός βιώσιμου μοντέλου δράσης και λειτουργίας. Είναι μείζονος σημασίας προς την κατεύθυνση αυτή και η επαναθεσμοθέτηση, ενίσχυση και υποστήριξη του Φορέα Διαχείρισης Λιμνών, του Φορέα Διαχείρισης και Προστασίας Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας, Πρεσπών κ.α.

Ακόμα ένας περιβαλλοντικός παράγοντας που θα μπορούσε να αποτελέσει λόγο παραμονής των νέων στη Δυτική Μακεδονία είναι το γεγονός ότι στις περιοχές αυτές θα μπορούσε να επιτευχθεί η ηλεκτροκίνηση και να δοθούν κίνητρα στους πολίτες με αυξημένα ποσοστά χορήγησης επιδοτήσεων και φοροαπαλλαγής για εκείνους-εκείνες, που ενδέχεται να χρησιμοποιούν ηλεκτρικά μέσα μεταφοράς (την περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας θα μπορούσαμε, για αρχή, να επικεντρωθούμε στην κατασκευή ηλεκτρικού τρένου), αλλά και για όσους-ες θα επιδιώξουν την αγορά ηλεκτροκίνητου ή υβριδικού μέσου μεταφοράς.

Δ.2. Οικονομικοί Παράγοντες

Ως προς τους οικονομικούς παράγοντες που θα ωθούσαν τα άτομα νεαρής ηλικίας να παραμείνουν στη Δυτική Μακεδονία, θα ήταν η μετατροπή της σε συγκοινωνιακό κόμβο με άμεσο στόχο τη συσσώρευση επενδύσεων στην περιοχή. Οι προαναφερθείσες επενδύσεις θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και σε τομείς που θα διευκόλυναν την πρόσβαση σε δύσβατες περιοχές, αποτρέποντας έτσι την παρακώλυση οποιασδήποτε δραστηριότητας θα πραγματοποιούσαν οι κάτοικοι αυτών των περιοχών. Η διευκόλυνση της μετακίνησης από και προς κάθε Περιφερειακή Ενότητα, καθώς και η διασύνδεση της Δυτικής Μακεδονίας με το λοιπό συγκοινωνιακό δίκτυο με φιλικότερο προς τον πολίτη τρόπο, αποτελεί έναν παράγοντα που διευκολύνει την πρόσβαση τους σε περισσότερες ευκαιρίες, χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς. Κονδύλια από τις υπάρχουσες επενδύσεις θα μπορούσαν να δαπανηθούν στον εκσυγχρονισμό των υποδομών, που θα αφορούν στη λειτουργία τους ως πόλο έλξης ακόμη περισσότερων επενδύσεων, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας στην τοπική κοινωνία.

Είναι γεγονός ότι στην παραπάνω συνθήκη συμβάλλει αποτρεπτικά το ότι οι περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας πλήττονται από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες, γεγονός που αποτελεί τροχοπέδη για όσους φορείς επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή μόνιμα. Επιπλέον, η Δυτική Μακεδονία είναι γνωστή για τους υδάτινους πόρους της καθώς η έκταση του υδάτινου διαμερίσματος της είναι 13.624km.

Εύλογα η αξιοποίηση αυτών των πόρων, πιθανόν με την κατασκευή υδροηλεκτρικών εργοστασίων, θα αποτελούσε ακόμη έναν τρόπο καταπολέμησης της ανεργίας, παρέχοντας εργασία σε άτομα της περιοχής και δίνοντάς τους επαγγελματικές ευκαιρίες προκειμένου να μείνουν στον τόπο καταγωγής τους.

Ακόμη ένα εγχείρημα με τον παραπάνω σκοπό θα ήταν η αξιοποίηση της Δυτικής Μακεδονίας ως κόμβου τεχνολογικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της καινοτομίας, μέσω της κατασκευής τεχνολογικών πάρκων. Τα τεχνολογικά πάρκα είναι χώροι, που παρέχουν πληθώρα δραστηριοτήτων, εμπειριών και νέων προοπτικών στους νέους. Παρέχουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες αφού στου χώρο τους στεγάζονται Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά Ιδρύματα και Ινστιτούτα, επιχειρήσεις και προγράμματα που συνδέονται με τη νανοτεχνολογία, τεχνητή νοημοσύνη, καθαρή ενέργεια και εφαρμογές που υποστηρίζουν τη βιώσιμη κινητικότητα.

Η διασφάλιση εργασιακών ευκαιριών, και η υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας για τους νέους και τις νέες της Δυτικής Μακεδονίας στη Μεταλιγνιτική Εποχή αποτελεί προτεραιότητα για την κοινωνική ευημερία της περιοχής και την αποφυγή του brain drain αλλά και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

Δ.3. Κοινωνικοί Παράγοντες

Το παραπάνω επιχείρημα, που αναφέρεται τελευταίο κατά σειρά στην ενότητα Δ.3., θα μπορούσε να θεωρηθεί και κοινωνικός παράγοντας προκειμένου να παραμείνει κάποιος στη Δυτική Μακεδονία αφού θα προσελκύσει πολλούς επενδυτές, προκειμένου να υπάρξει στήριξη και της τοπικής βιομηχανίας, η οποία θα συνδεθεί άμεσα με την ενημέρωση και την εργασιακή απασχόληση ατόμων της τοπικής κοινωνίας (εντοπιότητα).

Η αυξανόμενη ροή κεφαλαίων σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα, θα μπορούσε να έχει ως απότοκο την προσφορά χαμηλότερου κόστους θέρμανσης και διαβίωσης μέσω επιδοτήσεων. Αυτό σε συνδυασμό με τη σύσταση ενός παρατηρητηρίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο πλαίσιο της διαφάνειας και του συμμετοχικού προϋπολογισμού, πρακτικές που συνάδουν με τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων μέσω διαφόρων τακτικών όπως η ψηφοφορία ή η εκπροσώπηση τους και φέρνουν ως εύλογο απότοκο την εξυγίανση της διοίκησης, θα καθιστούσαν την περιοχή ιδανικό τόπο διαμονής και εργασίας.

Παράλληλα, προτείνουμε τη δημιουργία χώρων αναψυχής, χώρων έκθεσης και δικτύωσης, την ίδρυση περισσότερων ιδρυμάτων καθώς και τη δημιουργία περισσότερων προγραμμάτων που θα αφορούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από ειδικούς εκπαιδευτικούς, στο πλαίσιο του σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού, της ανάπτυξης και γνωστοποίησης των δυνατοτήτων της περιοχής και των κατοίκων της.

Σημαντικό θα ήταν να ληφθούν μέτρα για τη στήριξη του τουρισμού και την αναβάθμιση των ζωνών του, με βάση την προβολή των κοινοτήτων, των τοπικών προϊόντων, των λαογραφικών μουσείων κτλ. Μέσω αυτού επιτυγχάνεται η δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας και η στήριξη του πολιτισμού της κάθε περιοχής.

Τελευταία, αλλά όχι λιγότερο σημαντική θα ήταν η τεχνολογική ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα που θα μπορούσε να επιφέρει πληθώρα νέων δυνατοτήτων στους απασχολούμενους του κλάδου. Νέα μέσα παραγωγής, εκσυγχρονισμός των ήδη υπάρχουσών μονάδων είναι μόνο λίγα από όσα θα μπορούσαν να συντελέσουν στην καλύτερη εκμετάλλευση του πρωτογενούς τομέα της περιοχής.

3. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καταλήγοντας, σαφής επιδίωξη των προσπαθειών μας είναι η ανάδειξη και ενίσχυση της νεανικής συμμετοχής σε επίπεδο χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων, αλλά και σε κάθε πτυχή της συμμετοχής τους στα κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική πραγματικότητα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Μέσω αυτής της καταγραφής, του παρόντος κειμένου θέσεων, όπως πρωτόλεια καταγράφηκε κατά το 1ο Συνέδριο - Forum Νεολαίας της Δυτικής Μακεδονίας, αποτυπώνεται η αγωνία των νέων της περιοχής για το όχημα της μετάβασης, αλλά και για τη δυνατότητα παρεμβάσεων τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου του τόπου τους.

Η ευκαιρία που δόθηκε στους νέους να κατακτήσουν νέα εργαλεία και να συζητήσουν για το μέλλον τους, κατέστη δυνατή μετά από προσπάθεια του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και με την υποστήριξη του Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (INEΔΙΒΙΜ) και του προγράμματος Erasmus+. Εκεί ακούστηκαν όσες ιδέες, προτάσεις και προτροπές καταγράφονται σε αυτό το πόνημα, εκεί επίσης δόθηκε η δυνατότητα της συνδιαλλαγής και ανταλλαγής απόψεων με τους πολιτικούς, τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών που μετέχουν ήδη στη διαδικασία της μετάβασης.

Η δυναμική παρέμβαση των νέων της Δυτικής Μακεδονίας, αποτυπώνεται πλέον στο γεγονός ότι Όμιλος Ενεργών Νέων Φλώρινας αποτελεί Μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (2021-2027), όπως προκύπτει στο άρθρο 1 της υπ' αριθμ. 84408 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (ΦΕΚ 4757/τ.Β'/09.09.2022) με δικαίωμα ψήφου.

Βέβαιο μέλημα λοιπόν, θα πρέπει να θεωρείται η προώθηση αυτών των θέσεων, των προτάσεων και των προειδοποιήσεων για τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της Μετάβασης, σε όλους τους φορείς, ενδιαφερόμενους/ες και η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επικοινωνία τους ανά την Ελλάδα.

Έχοντας ως πυξίδα, τόσο τις θέσεις μας σε σχέση με την απολιγνιτοποίηση και τη διαδικασία δίκαιης μετάβασης, όσο και τις προτάσεις μας, το παρόν Κείμενο Θέσεων και Προτάσεων αποτελεί την αφετηρία των συντονισμένων και πολυεπίπεδων δράσεων μας, για ένα καλύτερο μέλλον τόσο για τις πόλεις μας, την Περιφέρειά μας, την χώρα μας. ώστε να παραδώσουμε στις μελλοντικές γενιές έναν κόσμο δικαιότερο, ομορφότερο, υγιέστερο.

4. ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1.ΣΕΒ. (2020). Πώς θα πάμε από το brain drain στο brain gain. Διαθέσιμο σε:https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/52684/Final_SR_Brain_Drain.pdf
2. Roger A. Hart. (1997). Children's Participation: From tokenism to citizenship. Διαθέσιμο σε:https://www.unicefirc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf
3. Adriana Bascone. (2022). Uniting the voice of youth towards the European just transition: best practices from youth-led networks. Διαθέσιμο σε: https://sustainable-energy-week.ec.europa.eu/news/uniting-voice-youth-towards-european-just-transition-best-practices-youth-led-networks-2022-07-12_en .
4. United Nations General Assembly. (1989). Convention on the Rights of the Child (UNGA RES 44/25). Διαθέσιμο σε: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>.
5. ΕΕ, (2007). Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>
6. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2022). Πολιτικές - Νεολαία. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/info/policies/youth_el.
7. ΕΕ (2018). Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη νεολαία (2019-2027). Διαθέσιμο σε: https://youth.europa.eu/strategy_el
8. Συμβούλιο της ΕΕ, (2018). Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με το πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας: Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (2018/C 456/01). Διαθέσιμο σε: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>

4. ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

9. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και Διά Βίου Μάθησης, (2018). Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ενδυνάμωση των Νέων (2017-2027)
10. Erasmus+. (2022). Key action 3: Support to policy development and cooperation. Διαθέσιμο σε: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-3>
11. Βλ. ενδεικτικά την Εκθεση: Generation Climate Europe. Bankwatch Network. (2022). The state of youth engagement in the implementation of the Just Transition Mechanism of the EU. Διαθέσιμη σε: https://www.just-transition.info/wp-content/uploads/2022/10/Report_youth_engagement_in_EU_just_transition_2dEdition_October2022.pdf και συγκεκριμένα την Ενότητα 2: Situation of youth engagement for the Territorial Just Transition Plans of fifteen EU Member States. σελίδες 15-57.
12. Ibid, υποσημείωση 9, σελίδες 32-34
13. Generation Climate Europe. 2022. Διαθέσιμο σε: <https://gceurope.org/> .
14. European Youth Energy Network. 2022. Διαθέσιμο σε: <https://youthenergy.eu/>.
15. Yes Europe. 2022. Διαθέσιμο σε: <https://yeseurope.org/> .
16. Green Tank, (2022). The role of Youth in the Just Transition: The Case of Western Macedonia. Διαθέσιμο σε: <https://thegreentank.gr/en/2022/10/04/the-role-of-youth-in-the-just-transition/>
17. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2019). Έγγραφο Εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/swd_territ_just_trans_plan_el.pdf
18. European Commission, (2021). Youth for a just transition - A toolkit for youth participation in the just transition fund. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2021/youth-for-a-just-transition-a-toolkit-for-youth-participation-in-the-just-transition-fund

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Το παρόν κείμενο δημιουργήθηκε κατά τις εργασίες της διαβούλευσης και συζήτησης των νέων που συμμετείχαν στο **1ο Συνέδριο Youth Forum Νεολαίας Δυτικής Μακεδονίας, «Οι Νέοι στις Περιφέρειες της Ευρώπης – Μεταλιγνιτική Εποχή και Ανάπτυξη - Διάλογος, Καινοτομία και Δράσεις».**

Για τη συγκέντρωση των αποτελεσμάτων του Συνεδρίου, την τελική διαμόρφωση και συγγραφή του Κειμένου Θέσεων, συνεργάστηκαν με αλφαβητική σειρά οι: **Ζούρκα Στεφάνια, Κοτλίδας Γεώργιος, Μάρου Κατερίνα, Παπουτζής Λάζαρος, Σταματοπούλου Σοφία, Στεργίου Κωσταντίνος, Σιδηρόπουλος Ζαφείρης, Στιούκη Γεωργία Ραφαηλία, Φιλιππίδης Κωνσταντίνος, εθελοντές του Ομίλου Ενεργών Νέων Φλώρινας και μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου.**

Το παρόν κείμενο βασίστηκε και στα κείμενα προτάσεων που προέκυψαν επί των επιμέρους θεματικών που περιλαμβάνει το Concept Note, ύστερα από τη διαβούλευση των 140 συμμετεχόντων και συμμετεχουσών στο Forum.

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΟΥ
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΜΑΣ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

